

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה ט' (תשפ"ה)

אוצר פני גאוני הדורות והחסידות

♦ חיי שרה ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר הקדוש המבאר

הכתב והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

יד שרה השלימה שנותיה
קודם העקידה
מילתא חדת'א

יב שיחתן של עבדי אבות
נצחין אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

ז ההבדל בין עבודת ה' בימי
הנעורים לעבודת ה' בימי הזקנה
אוצר פני החסידות

העלונים: אביר יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובהרת בחיים • מכתלי בית הדין • מגדנות

צו וזרוז | עציה נפלאה להתעלות תמידית שנה בשנה מעת הבר מצוה וכל ישראל באותה מדרגה א
 בית אבות | ההבדל בין עבודת ה' בימי הנעורים לעבודת ה' בימי הזקנה . א
 לקוטי שיחות | הגדרת 'בא בגימ' - אפן חני האדם בימי חניו א
 רב טוב | מענה החוזה מלובלין זיע"א על אריכותו בתפלה ב
 שפע חיים | רמז למנהג צדיקים ללמד גמרא ותוס' קדם התפלה ב
 זר וזהב | אברהם לא חש על כל העובר עליו אלא קבל הכל באמונה ב
 מבשר טוב | העבודה בזמן הזה בלב אטום חשוכה פמסירות נפש ג
 מגיד דבריו לעקב | כל העולם עומד על אמונה ובטחון ג
 בית אברהם | בפעם השנייה אין מרמז שעלו המים לקראתה ג
 דעת משה | הטעם שלא רצה לאכל קדם דבורו ג
 מהרי"ד מבעלזא | שלח בגדים להראות הבגדי צניעות שלובשים בית אברהם ג
 אזור אליהו | רמזי חזק ובטחון בכל מצב ג
 פתוחי חותם | האדם זוכה ע"י מעשיו לנפש רוח ונשמה עליונים ד
 דעת משה | מרגלא בפומיה דהמגיד מקור'ניו זיע"א ד
 תפארת שלמה | תקנת הצדיקים לזכות לסייע בעבודת ה' ד
 ישמח ישראל | בתקף היסורים והחשף יש להאמין וליחל להפצעת אור
 השועה ד
 באר משה | מדרגות נוראות בדבקות של הרבי רבי זושא זיע"א ד
 אוהב ישראל | החיית מהשגחת הבורא ה
 בית אהרן | מאמר העולם 'השכל בא אחר השנים' ה
 עבודת ישראל | בימי הנערות קל לאדם לשוב ולתקן עצמו ה
 אהבת שלום | ימי האדם הם לבושים לנשמתו ה
 כנסת יחזקאל | דמךה בנפשו שזה יומו האחרון ה
 זאת זכרון | על היראה להיות על פני האדם כל רגע ה
 תולדות יעקב יוסף | במקום שמחשבתו של האדם שם הוא פלו ה

פתגמיו קדישין | מחשבות רעות הרי הם כמעמיד צלם בהיכל ה
 שפתי צדיק | מעשה בבעל החדושי הרי"ם זיע"א ה
 תורת חיים | צמצום ההשתמשות וההנאה מדברים גשמיים ה
 שפתי צדיק | לא להתעכב בעת העסוק בצרכי הגשמייות ה
 חשבה לטובה | הזכירה שהשם יתברך משיגים בכל רגע מביאה שמחה ו
 אוהב ישראל | פסוקי דזמרה מבטלים הדינים ו
 בית אהרן | תקוני התפלה כפי השתנות הזמנים ו
 שפת אמת | עת רצון הוא מחמת הנדבכות הזמן ו
 אלף בינה | תפלה נקראת שיחה, שתהיה בלבו שיחת התפלה בלבד ו
 דברי ישראל | תפלה בחשק ורצון ז
 טל חיים | באור בדרך צחות על המהירות בתפלה ז
 גנזי חיים | בזכות צדקתה של שרה נתמלאו ימיה ז
 עמק הלכה | בזכות שפכדו האמות את אברהם נשארו לשבת בארץ ישראל ז
 לקוטי בשמי"ם | על ידי שרצה אברהם לשלם בעד קבורת שרה נתרצה עפרון
 לתן לו מקום לקבר משפחה ז
 קול יהודה | תפלת אליעזר בזמן מנחה שהיא עת רצון לקבלת התפלות ח
 אלופי יהודא | רצה אברהם לשלם בעד מקום קבורת שרה כדי שיהיו מקבלי
 תוכחותיו ח
 ויאמר שאול | ארבע מאות שקלים כנגד ארבע מאות עולמות שנוחלים בגן
 עדן ח
 גבעת פנחס | פנוי הבית מעבודה זרה לכבוד אליעזר ח
 בנין אריאל | מאון אליעזר לאכל לבדו ט
 בית נאמן | טובתם של הרשעים רעה אצל הצדיקים ט
 דברי יחזקאל | מהר אליעזר לשוב לארץ ישראל שמא ימות ויאסר יצחק בכל
 הנשים שבועלם ט
 מעשי צדיקים י
 ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה יג

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישראל

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת חיי שרה

כא בימים

צו וזרז

רבי קלונימוס קלמיש מפּיסצנא זיע"א

עצה נפלאה להתעלות תמידית שנה בשנה מעת הבר מצוה וכל י שאר באותה מדרגה

אם רצונך לעבד את ה' ולהעלות את עצמך מעלה ולא תעמד בשנת השבעים לחיך פכיום הבר מצוה שלך, עשה זאת איפא:

בכל שנה עשה לך מטרה, ציר בעצמך, אם שמך ראובן למשל, איזה ראובן תהיה בשנה הבאה, מה יהיו השגותיו עבודתו מדותיו וכל תכנון, והראובן הדמיוני יהיה לך למדה למדד את עצמך בו כמה חסר לך עוד להראובן הדמיוני, האם עבודתך ותקונו מעשיך של יום יום יספיקו להשלים את הראובן של השנה הבאה.

ואם הגיעה שנה הבאה ומדתך את עצמך ולא הגעת אפלו לקרטלי הראובן של שנה החדשה, יהיה בעיניך שחס ושלום חס ושלום לא הארכת ימים, כי רק הראובן אשר לפני שנה או אשר לפני עשר שנים חי ולא הראובן של שנה זו, **ואברהם זמן כא בימים** – אברהם של היום היה של היום ולא האברהם של אתמול:

בית אבות

רבי חיים יעקב מקומאנא זיע"א

ההבדל בין עבודת ה' בימי הנועורים לעבודת ה' בימי הזקנה

ואברהם זמן כא בימים וה' ברוך את אברהם בכל. במדרש: ה' הוא דכתיב אנכי ה' אלקיך (שמות כ ב).

הנה מבאר בשם מרן קדוש הקדושים הבעל שם טוב זיע"ע שפרש מקרא 'וקו' ה' יחליפו כח' (ישעיה מ ל), כי בימי הפתרות הגוף חזק ברתיות הדמים, ועל כן הנסיון היותר גדול הוא להשמר מלעבר על הלא תעשין, ולעמת זה בימי הפתרות והנערות יוכל לעבד את השם יתברך בעבודה גדולה בהתלהבות עצומה במצות עשין, כגון להתפלל בכח גדול, ולעשות המצות בתזקה.

ובימי הזקנה נעשה הגוף חלש וצונן, והנסיונות בלא תעשין נפקין,

אבל גם למצות עשה הכח אז חלש יותר מימי הפתרות, וממילא לא יצטרך להתגברות גדולה שלא לעבר חס ושלום על הלא תעשין כמו בימי הפתרות, אבל גם למצות עשין אין בכחו להתלהבות גדולה כמו בימי הפתרות.

באור הפסוק 'וקו' ה' יחליפו כח'

ואמר מרן הבעל שם טוב זיע"ע: 'וקו' ה' יחליפו כח', הינו מי שכל קוויים וחלקם לעבד את השם יתברך ולעשות נחת רוח ליוצרים, המה מחליפים תמיד בכחם, ובימי הפתרות ללא תעשין, המה לוקחים כחות הזקנה החלושים, אשר הגוף כבר הפסיק לפעל כחו החמרית, ואלו בימי הזקנה לוקחים כח הפתרות למצות עשה והם מחליפים תמיד כח הגוף. אלו דבריו הקדושים, ודברי פי חכם חן.

התועלת על ידי התורה

ואמרת יהוסיף על דבריו הקדושים, דכל זה יכול להיות רק באמצעות התורה הקדושה, כאשר פרשתי בס"ד דהתורה נמשלה לפעמים לאש, שנגאמר (ירמיה כג ט) 'הלא כה דברי כאשר, ולפעמים נמשלה למים, שנגאמר (ישעיה נה א) 'הוי כל צמא לכו למים', (עיי' תענית ד), וזה הלא אי אפשר, כי הם שניהם דברים הפכיים זה לזה ושונאים זה לזה, אבל אם הם משלימים זה את זה, אז אפשר להמשילם כהנ"ל.

כי חס ושלום כשבא לידו לעבר עברה, לא תעשה, מכניס היצר הרע בלבו אש בוערת לעברה ההיא, ואז למוד התורה הנמשלת למים מכבה האש הזרה של היצר הרע, כדברי חז"ל קדושין (ל:) אם פגע בך מגול זה משכחו לבית המדרש.

הינו שלמוד התורה יכבה אש העברה, ולהפך כאשר יבא בקרבו אש של קדושה לעשות ולקיים מצוה בהתלהבות גדולה, בא היצר לכבותו בכחו של מים, אזי ילמד תורה שגמשלו לאש הלא כה דברי כאשר, וזה דבר נפלא בס"ד.

באור מאמר 'מטבע של אברהם אבינו זמן וזקנה מצד אחד ובחור ובתולה מצד אחד'

ובזה פרשתי בס"ד דברי חז"ל (ב"ק עז:) 'מטבע של אברהם אבינו – זמן וזקנה מצד אחד ובחור ובתולה מצד אחד', ש'מטבע' הוא מלשון טבע, הינו הכח

והטבע של אברהם היה להשתמש בשני הכחות האלה, ובכל ימי חייו השתמש בשני כחותיו, בין בימי הפתרות בין בימי הזקנות, תמיד היה בחור מפאן וזמן מפאן.

הינו בימי הפתרות ללא תעשין השתמש בכח הזקנה, ולמצות בכח הפתרות, ובימי הזקנה לעשין כח הפתרות וללא תעשין כח הזקנה, ואם כן היה תמיד אברהם בכחית 'צער' ובכחית 'זמן'.

וזה 'זמן' ראשי תבות 'זמן נער ואות הק' מספר 'גלף', לרמז כי אברהם הלך תמיד בכחית זמן ובכחית נער כהנ"ל. והוא אשר אמר המדרש (והובא ברש"י ריש פרשת לך) 'ואעשך לגוי גדול (בראשית י ב) – אודיע טבעך בעולם', הינו הטבע שלו זמן מפאן ובחור מפאן:

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

הגדרת 'כא בימים' – אפן חיי האדם בימי חייו

כתב הפלי יקר: הרבה מפרשים תמהו והלא כבר נאמר [לעיל בפרשת וירא] 'ואברהם ושרה זקנים באים בימים' (בראשית יח יא), והיה כמו ל"ז שנים בין שני זמנים אלו – ומהו שנגאמר כאן 'ואברהם זמן כא בימים', שרק עתה נודען כו'.

ויש לומר הבאור בזה: הפרוש ד'בא בימים' הוא – כפשוטו התבות – שהגיע ובא (נכנס) בתוך הימים, כמו בא בבית וכיוצא בזה. זאת אמרת, שאין זה תאור מספר שנות האדם (אם רב או מעט), אלא אפן חיי האדם בימים אלו.

כלומר: הימים שעברו על האדם והמאצעות שבהם, אינם כמו דבר העובר וחולף שלא נשאר ממנו רשם, כי אם הם באפן שהאדם 'הכניס' את מהותו ונפשו בתוך כל יום ויום ומאצעותיו והרפתקאותיו, שאז כל יום ויום וכל מארע ומארע (הן דבר המשמש, והן הפכו חס ושלום) פועל ומשפיע עליו, עד שנוצר בגלוי בתנו פניו כו'.

[וכפי] שרואים במוחש, שאין כל בני אותו גיל דומים זה לזה, ולפעמים אחד מהם נראה יותר מבגר מזולתו, כי נכר עליו רשם המאצעות שעברו עליו, מפנין שכל מארע כו' נגע לבלבו.

לומר כשחושב בדעתו שאין לו אלא עתה שעה זו, אז ודאי עושה תשובה ברגע זו.

באור המסורה על פי הנ"ל

יתכן שכל שכן יצחק אבינו היה בבחינה זו, וזה שאמר ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב, רוצה לומר כשיצא להתפלל היה נדמה לו שהוא לפנות ערב של אדם ושקיעות שמשו, והיה לפנות ערב, מחמת שהיה בבחינה זו לפנות ערב, על כן ירחץ במים במי התשובה, וכן מפרש המדרש ויגרא (כ"ד ג א) 'בערב' (בראשית יט א) בא ערבה של סדום וכו', וליכא מידי דלא רמיזא באורייתא:

שפע חיים

רבי יקותיאל יהודה מצאנו זיע"א

רמז למנהג צדיקים ללמד גמרא ותוס' קדם התפלה

בפסוק 'והוא יושב בארץ הנגב' (כד סב), וכתב בבעל הטורים: וסמיוף ליה ייצא יצחק לשוח בשדה, רמז למה שאמרו (כ"ב כה) הרוצה שיחכים ידרים.

ונראה לרמז עוד בזה, על דרך דמצינו (שבת י) רבי ירמיה הוה יתיב קמיה דרבי זירא והוה עסקי בשמעמא נגה לצלויי והוה קא מטרהב רבי ירמיה קרי עליה רבי זירא מסיר אָזנו משמע תורה גם תפלתו תועבה. זאת אומרת דמי שעומד בתפלה כל היום ואינו עוסק בתורה אין שום ערך בתפלתו.

ולכן נהגו צדיקים ללמד קדם התפלה כמה דפים גמרא ותוספות, ואפלו אם בגלל זה נתאחרו קצת בזמן התפלה, דזה עדיף מלהיות בכלל מסיר אָזנו משמע תורה גם תפלתו תועבה.

ולזה קדם שגאמר ויצא יצחק לשוח בשדה וְאִין שיחה אלא תפלה (ברכות כו), אמר הכתוב 'והוא יושב בארץ הנגב' – הרוצה להחכים ידרים, שתתחלה עסק בתכמת התורה ואחר כך יצא לשפף שיחו:

בא ונכנס ב'ימיו', לעבד את השם בכל יום ויום כפי שהיה נדרש בכל יום לפי ענינו. **כלומר:** הענין ד'בא ב'ימים' לפי פשוטו של מקרא (הנ"ל), קאי על חיינו הגשמיים של אברהם, שמארעות כל יום ויום השפיעו עליו וכו'; ואלו בזהר, פנימיות התורה, מדגש התכן הפנימי של חיי אברהם, שהם חיי הנשמה ועבודת השם שלו, שהם חיי אברהם האמתיים (ובלשון רבנו הזקן (תניא אגה"ק ביאור לסימן ז"ך בתחלתו) 'שחיי הצדיק אינם חיים בשירים כי אם חיים רוחניים'), ולכן מפרש, דזה שאברהם בא ונכנס בכל יום ויום (עד שהיה נפר עליו הרשם של כל ימי חיים), הינו לפי שכל ימיו היו ממלאים בעבודת השם, באפן שכל יום ויום היה יום 'חיי' (חלק לה עמ' 91-92)

תפלה בכונה

רב טוב

רבי יקותיאל יהודה מסינעט זיע"א

מענה החוזה מלובלין זיע"א על אריכותו בתפלה

ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב (כד סב). והיה לפנות ערב ירחץ במים ויגו' (דברים כג יב). ותבאר כי שמעתי ממוזלה"ה ספרו לי, שרבנו הקדוש מורנו הרב יעקב יצחק זלה"ה מלובלין, בעודו בימי ילדותו שהיה מתפלל בכונה גדולה ומאריך.

ופעם אחת שאלו אותו מה זאת, ואמר להם, תדעו שקדם התפלה אני חושב, מה שעבר אין, והעתיד עוד איננו, כי לא ידע האדם את עתו, ואין לי רק רגע זו שאני עומד בו ועם לבכי אשיחה, על כל פנים ברגע זו אהיה עבד נאמן להתפלל בכונה, עד כאן דבריו באותה שעה.

באור 'אין ועתה אלא לשון תשובה'

ובזה פרש בספרו דברי אמת מאמרם (כ"ד כא ו) אין ועתה אלא תשובה, רוצה

וזהו 'ואברהם ושרה זקנים באים בימים', שלא רק שהיו 'זקנים' מפני מספר שנות חייהם, אלא עוד זאת, ש'ימי חייהם לא חלפו ועברו מהם, אלא היו באפן של 'באים בימים', פנ"ל.

הבאור מדוע נאמר 'ואברהם זקן בא בימים' בפרשתנו

על פי זה יש לבאר מה שגאמר בפרשתנו עוד פעם 'ואברהם זקן בא בימים' – דיש לומר, שעקר החדוש אינו בתבת 'זקן' (כי גם לפני זה היה זקן, פנ"ל), אלא בכך שהיה 'בא בימים':

מטבע הדברים, שכל שהאדם הולך ומתבגר, אין המארעות מסביבו משפיעים עליו (כל דף) – אם מפני שנעשה מתון יותר, או לפי שטבעו של זקן שכבר עבר הרבה בחייו, שאין הדברים שסביבו תופסים מקום אצלו.

ולכן, אף שכבר נאמר 'ואברהם ושרה זקנים באים בימים', מצד רבוי המארעות שעברו עליהם עד הזמן ההוא, מכל מקום יש צורך להודיע ולחדש שגם לאחר שעברו אצל אברהם עוד ל"ז שנה, היה 'אברהם [לא רק] זקן [אלא גם] בא בימים', שגם המארעות דל"ז שנים אלו השפיעו עליו והותירו רשמים בו, באפן של 'בא בימים'.

באור דברי הזהר ש'בא בימים' הינו שכל ימי חייו היו שלמים בעבודת ה'

על פי פרוש זה ב'בא בימים' (שימי האדם הם באפן ש'נכנס' בהם ופועלים עליו רשם כו) – יובן היטב פרוש הזהר (ראה זהר פרשתנו קכט. זהר ויחי רכא: ואלין. רכד). ב'בא בימים' – שכל ימי חייו היו שלמים בעבודת השם, שלא החסיר מלעבד את השם אפלו יום אחד מימי חייו.

לפי הנ"ל מוכן, שפרוש הזהר אינו על דרך הרמז בלבד, אלא הוא מיסד על הפרוש הפשוט ב'בא בימים', שלא היה יום אצל אברהם שרק חלף ועבר, אלא אברהם

פרשת חיי שרה

ויקם אברהם מעל פני מתו וידבר אל בני חת לאמר (כג ד)

זר זהב

רבי זאב וואלף מסטריקוב זיע"א
אברהם לא חש על כל העובר עליו
אלא קבל הכל באמונה

הנה אחר הנסיון העצום של העקרה, ואחר שמעו מן המלאך 'כי ירא אלקים אתה' ושעל ידי זה ירפה ורוע ויתברך בכל הברכות,

אחר כל אלה בשוכו אף לביתו קרהו מקרה הראשון שמתה עליו שרה אשתו, והיה מקום להיצר לערוב דעתו חלילה.

על זה בא הכתוב להעיד עליו ולומר **ויקם אברהם וגו'** – כלומר אמנם הוא משל ברוחו ולא הרהר אחר מדותיו של הקדוש ברוך הוא, אלא 'ויקם' – הרהיב בנפשו עז ותקומה היתה לו, כי לא נתן אף לבו דבר ולא חש על כל אלה:

אם יש את נפשכם (נפשכם, רצונכם, רש"י)

(כג ח)

מבשר טוב

רבי בן ציון מביאלא זיע"א

העבודה בזמן הזה בלב אטום תשובה כמסירות נפש

מעשה ביותר יש להפליא ביותר את כחם

ויוצא העבד פלי כסף וכלי זהב ובגדים וימוז לרבקה (כד נג)

מהרי"ד מבעלזא

רבי ישכר דב מבעלזא זיע"א

שלח בגדים להראות הבגדי צניעות שלובשים בית אברהם

קשה, למה שלח אברהם אבינו בגדים, בשלמא כסף וזהב – למתנה, אלא בגדים למה שלח, וכי ידע מדתה. ויש לומר, ששלח בגדים לדוגמא, להראות להם בגדי הצניעות שלובשים בביתו:

ויסוף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה ותלד לו את זמרו ואת יקשו (כה א)

אזור אליהו

רבי אליהו מוויסקיט זיע"א

רמזי חזק ובטחון בכל מצב

ראשית כל צריך האדם לקשר הכל אליו ותפרו, הינו לידע ולהודיע שהכל בא מאתו ותפרו, זה קטורה – לקשר הכל אליו ותפרו וגם לקשר את עצמו בנודע, ובאם שהאדם יודע כל זאת שהכל נצמח ממנו ותפרו, מחיב לשבחו ותפרו על כל המאצעות ויבטח שבאו הכל לטובה, זה ואת זמרו, הגם שלפי עין אנושי נדמה לו לאדם שאין הדבר המאצע טוב, צריך האדם להתחזק ולהתעקש בדבר ולידע שהכל טוב מאת ה' ותפרו, כמו שכתוב (תהלים כז) 'חזק וזמין לבדך, זה ואת יקשו:

ויסוף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה ותלד לו את זמרו ואת יקשו ואת מדו ואת מדון ואת ישבק ואת שוח וגו' (כה א-ד)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

האדם זוכה ע"י מעשיו לנפש רוח ונשמה עליונים

אפשר לפרש הפסוקים האלה בדרך רמז, בהקדים מה שכתוב בזהר הקדוש (ח"ב ע"ד): דאדם אחר בואו לזה העולם, על ידי מעשיו הטובים ועסקו בתורה יכול לקנות נפש היותר עליונה, ובהשתדלותו אחר כך ויוסף אמץ על אמץ וקדשה על קדשתו, קנה אחר כך רוח עליון. וכשמוסיף עוד קדשה על קדשתו, קנה נשמה עליונה. נמצא הכל תלוי ביד האדם להשיג מה שצריך:

מי שזכה לנשמה זוכה לכמה מעלות

וזהו שאמר כאן ויסוף אברהם, הוא הצדיק שהוא אב ורם, הוסיף קדשה על קדשתו, ועל ידיה זכה ויקח אשה שהיא נשמה,

ותרד העינה ותמלא כדה ותעל. אמרו חז"ל שהיו המים עולים לקראתה, ובפעם השנייה ותרץ עוד אל הבאר לשאב (פסוק ט), אין רמז שהיו המים עולים לקראתה, רק היתה צריכה לטרוח ולשאב.

כאשר טרחה עבור מצוה לא עלו המים לקראתה כיון שהקשי במצוה מוסיף בה חשיבות

כי בפעם הראשונה ששאבה לעצמה, ולא לשם מצוה, והיות והיתה צדקנית וכתה שהמים עלו לקראתה. אבל בפעם השנייה ששאבה לשם מצות גמילות חסדים, אז אדרבא כל מה שטורחים יותר וקשה יותר, חשובה יותר המצוה לפני הקדוש ברוך הוא, לכן היתה צריכה לטרוח שיהיה שכרה מרבה:

ויושם לפניו לאכל ויאמר לא אכל עד אם דברתי דברי (כד לג)

דעת משה

רבי משה אליקים בריעה משו"ת י"ז זיע"א

הטעם שלא רצה לאכל קדם דבורו

וצריך להבין מפני מה לא רצה לאכל קדם שיבד. אף ממת הצדיקים שאינם רוצים להנות מזה העולם עד שממליכים מקדם להבורא ברוך הוא. וזהו שאמר לא אכל עד אם דברתי דברי. דבר רמז להמלכות. והם לא הבינו טוב פגנתו וסכרו שיבד חס ושלום דברים בטלים, ועל פן ויאמר דברי.

ויאמר עבד אברהם אנכי. דהנה פעם אחת שאלו לאדם גרגרן, ואמרו לו, מפני מה אתה אוכל כל כך, והשיב כדי שיהיה לי כח לעבד עבודתי. ואמרו לו למה אתה עובד כל כך, והשיב כדי להשתפר ולהביא טרפי ופרנסתי. ואמרו לו למה לך פרנסה, אמר כדי שיהיה לי כח לעבד.

ובאמת הוא דרך שוטים ונבצרים מדעת קונם. אף העקר עבודת הוא לעמל בתורה ובעבודת הבורא ברוך הוא, ועל זה הפניה יהיה גם פן האכילה כדי שיהיה לו כח לעבד הבורא ברוך הוא ולהגות בתורתו.

וזהו שאמר עבד אברהם אנכי, כי חכמינו ז"ל (יומא כח:) דרשו 'דמשק אליעזר' (בראשית טו ב) שהיה דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים. וזהו עבד אברהם, רוצה לומר, מה שאני עבד אברהם, אינני עובד חס ושלום אצלו עבודת גשמיות, רק עבודתי ללמד אצלו התורה הקדושה שפותחת באנכי:

של ישראל בדורות אלו, שצריכים לעבד את השם ותפרו גם מתוך חסר חשק ורצון לעבודת ה'. כי לעבד את השם ותפרו ולקיים את רצון ה' בנפש חפצה, בזמן שהלב אטום כאבן, והרצון והחשק סתומים לגמרי, חשובה היא מצד עצמה, שיש בה חידוש ופלא גדול.

כי בטבע האדם אינו מסוגל לעבד עבודה שאין לו בה טעם וחשק, כי הנה ידוע שהרצון הוא חיות הנפש, כמו שפרש רש"י על הפסוק 'אם יש את נפשכם', דהינו רצונכם. כי הענג והרצון הוא מזון הנפש וחיותו, ועל פן חסר רצון חשוב כמיתת הנפש. והיא מסירות נפש פנימית גדולה מאד שאין לשער ואין לתאר, הוא ענג גדול ומיוחד שיש בדרך האחרון.

על פן בזמנים הללו, כל דבר שהאדם עושה על אף שאין לו חשק, שעובד את ה' כנגד טבעו, ונגד תאוות יצרו, נחשב כמי שהקריב את גופו נפשו. ואפלו בדבר מועט ביותר, הוא בבחינת את נפשו הוא מקריב, שהרי קמץ מנחת עני שהיא מעוטה ביותר, חשובה לפני הקב"ה יותר מהקרבת בהמת עולה של עשיר. כי העני בהקרבת הקמץ בלבד את נפשו הוא מקריב, כמו שאמרו בגמרא מנחות (קד:) (כרכה של גלויות מאמר ט):

ואברהם יקו בא בימים (כד א)

מגיד דבריו ליעקב

רבי דב בעריש מביאלא זיע"א

כל העולם עומד על אמונה ובטחון

כבוד קדשת אבי אדוני מורי רבי [רבי אברהם מטשעכנוב זיע"א] דבר בקדשו אשר כל העולם עומד על אמונה ובטחון, ולכן אותיות הראשונות של א"ב נוטריקון אמונה בטחון, ועם זה זוכים לכל.

ובאברהם אבינו כתיב 'קו בא בימים', כי אברהם אבינו זכה לכל זה מחמת בטחון ואמונה שהיה לו בה, ולכן כתיב 'בא'. וכן ביצחק כתיב (פסוק ט) ויצחק בא מבוא באר לחי ראי, שכל התלוכות שלו היו רק אמונה ובטחון:

ותרד העינה ותמלא כדה ותעל (כל הנשים ירודות וממלאות מן העין, וזו כיון שראו אותה המים מזד עלו, ב"ר ס ה) (כד טז)

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א

בפעם השנייה אין מרמוז שעלו המים לקראתה

מדרגות נוראות בדבקות של הרבי רבי זושא זיע"א

הצדיק השלם איננו שבע עד שפא להתדבק בפלך מ"ה עצמו להיות ממש בטל במציאות בגדל הדבקות בהש"ת ב"ה במס"נ לה' וכו', וכמו שבעיני ראיתי ממורי ורבותי שפכר נתבקשו בשיבה של מעלה ומנוחתם כבוד בעולם העליון בצורה דחיי דלעילא, ובפרט מאדמ"ו הרב הקדוש איש אלהים נורא מוהר"ר משולם זושע זצ"ל, אשר כמה פעמים בהעלותו להתדבק בהבורא ב"ה וב"ש הנה מפשיט עצמו לגמרי מן העוה"ז עד היותו ממש קרוב להתבטל במציאות שהכרח לנדר נדרים ונדבות שיתקיים נפשו בו (ד"ה ואברהם זקן):

מעשה נורא במדרגת הדבקות של המגיד מקו"נ זיע"א

בנדיא יש פעת גם כן קדושי עליון אשר בתוך התפלה יוכלו להתבטל ממציאות מחמת גדל התשוקה, וכאשר ארע לאדוני אבי מורי ורבי זצלה"ה באמצע התפלה, לגדל התשוקה והדבקות נתעלה בתוך התפלה עד שקראוהו בשמו ונתעורר (דעת משה פרשת שמיי):

אברהם אבינו מרב דבקותו לא יכל לחפש בעצמו אשה לבנו

ויאמר עבד אברהם אנכי וכו'. עובדא של אברהם הוא תמיד להיות דבוק באנכי, ואין ביכלתו להפסיק אפלו רגע חדא מדבקותו ית"ש, ולכן אין לו פנאי ושלח אותי (עהפ"ס ויאמר עבד):

השגחה

אוהב ישראל

רבי אברהם יהושע העט"ל מאפטא זיע"א החיות מהשגחת הבורא במה שה' יתברך מסתכל ומשגיח בכל דבר, בראיה זו ממשיך להם קו החיות, כי במקום השגחתו שם הוא חיותו של הדבר ההוא, ועל ידי זה נתקיים הבריאה מכח החיות שפא לכל הנבראים מהשגחתו יתברך (ד"ה ויצחק בא):

ימי הנצרות

בית אהרן

רבי אהרן מסקולין זיע"א

מאמר העולם השכל בא אחר השנים'

העולם אומרים: 'השכל בא אחר השנים'. ובאמת הוא דבר לא טוב מאד, שבילדותו הולך אחר שרירות לבו וממלא תאוות, ולעת זקנתו פשנתבטלו הטוחנות ובטלו ממנו כל התאוות אז הוא בא אל

בריאה וצורה עשירה, דהבא בסוד ה' צריך לידע סוד ארבע עולמות, ובזה ואלדעה, קרי בה ואל דעה, כלומר בזה יבוא לידע את ה' בפרט פראוי. כל אלה בני קטורה, כלומר כל אלה המדות נולדו מן הנשמה הבאה אליו שהיא קטורה:

לשונות של אור

בטחון

דעת משה

רבי משה אלקיים בריעה מסוק"ניץ זיע"א מרגלא בפומיה דהמגיד מקו"נ זיע"א וכמו שהיה מרגלא בפומא דאמו"ר זצלה"ה תמיד הפסוק הזה, 'כי הוא הנתן לד כח לעשות חיל' (ד"ה א"י ויאמר אברהם):

תפארת שלמה

רבי שלמה מנדובסק זיע"א תקות הצדיקים לזכות לסיוע בעבודת ה'

מדת הצדיקים והחסידים ההולכים לפני ה', שכל ימיהם ושנותיהם אף זה מגמתם ומחשבתם בצפיתם להשי"ת, לזכות לסיוע מן השמים שיוכלו לעשות נחת רוח להשי"ת ב"ה ולעבדו בלבב שלם, וכל עקר התוחלת והבטחון שלהם בבקשתם ותפלתם, הוא אף להשיג מעלת השלמות והדבקות שלמעלה בעבודתם, כי אף זה כל ישעם וכל חפצם בעוה"ז לא זולתו (ד"ה ויקרא יצחק):

ישמח ישראל

רבי יחמיאל ישראל יצחק מאלקסנדר זיע"א בתקף היסורים והחשך יש להאמין וליחל להפצעת אור הישועה כמו טרם השחר עלה, יתגבר ויתחזק החשך, ואז אומרים השומרי לילה אתא בקר, כמו כן מתוך תקף הצרות והחשכות צריך כל אחד ואחד להאמין ולקוות וליחל שקרוב יותר לאור היום, ולית נהורא אלא ההוא דנפיק מגו חשיכא (אות ח)

דבקות

באר משה

רבי משה אלקיים בריעה מסוק"ניץ זיע"א

ושמה קטורה, כשמה כן היא, שנאה ונאים מעשיה פקטרת. וכיון שזכה וקנה נשמה קדושה, יולדת לו דברים של קדושה.

וזהו ותלד לו את זמרו, קרי בה לשון זמירות, ולשון זמיר עריצים (ישעיה כה ח), דהינו, השתא שפאה נשמה קדושה לזה הצדיק נתוספו בו דברים עליונים, חשקו ורצונו פי אם לומר לקונו, ולהכרית הקלפות הסוככים את השושנה. ואת יקשו, מקיש, דופק על בתי כנסיות ובתי מדרשות. ואת מדו, דבק בכל מדות טובות.

ואת מדין, קרי בה 'מדין', בחיריק המ"ם והדל"ת, כמו 'מארי מדין' שבוהר הקדוש (ח"ב לד), הם היודעים דרך האמת, גם זה הצדיק, שפאה לו הנשמה מלמדתו (סודות) [סודות] התורה. ואת ישב ואת שוח, מלמדתו לעזב השיחה, משום דסיג לחכמה שתיקה (אבות פ"ג מ"ג). אי נמי, ישב מוחל על עלבונו, ושוח מלשון עגנה.

יושב בישיבה באהבת חברים ומרבה חכמה

ויקשן ילד את שפא ואת דדו ובני דדו היו אשורים ולטושם ולאמיהם. כלומר, זה שמקיש ודופק על בתי כנסיות ובתי מדרשות, נמשך לו מזה את שפא, דהינו שמרבה ישיבה וקנה חכמה. ואת דדו, שנעשה דוד ואהוב עם בעלי הישיבה, דזהו העקר, כמו שכתוב בזהר הקדוש (ח"ב קצ): דצריכים חברים של תורה להיות אוהבים זה לזה.

וזהו ובני דדו, דהינו פשיהו בני הישיבה דודים ואוהבים זה לזה אז יהיו אשורים, דהינו מאשרים, דזהו דרך הישרה. ולטושם, דהינו יהיו מחדדים ומפלפלים הרבה, כמו שנאמר (משלי כו יז) 'ברזל בברזל יחד'. ולאמיהם לשון מלכות, דכיון שכל למודם לשם שמים יגיעו למדרגת מלכים בתורה, כמו שנאמר (משלי ח טו) 'בי מלכים ימלכו'.

העוסק בתורת הסוד צריך להרבות בקדושה

ובני מדין עיפה ועפר וחנוך ואבידע ואלדעה כל אלה בני קטורה. ובני מדין הם בעלי הסוד כמו שכתבנו לעיל (פסוקים א-ב), נמשך להם עיפה ועפר וחנוך, בא לרמוז דהבאים בסוד ה' צריכים להוסיף קדושה על קדושה וענוה על ענוה ומצוה על מצוה. וזהו עיפה, מלשון כפל, כמו עיפניהו דאיתא בגמרא (כתובות יז:). ועפר מלשון ענוה, משים עצמו כעפר. וחנוך, מחנך במצות. כלומר, הענוה והמצות שהיו בו, עכשו דבא בסוד ה' כפל אותם.

ואבידע, אותיות ור' אבי"ע, דהינו ארבע עולמות, אצילות

השכל אחר אפיסת כחו (ר"ה ואברהם):

עבודת ישראל

רבי ישראל מקוניניץ זיע"א

בימי הנערות הל לאדם לשוב ולתקן עצמו

האדם בימי פחרותו, אף שחטא קצת, עם כל זה במעט יכול להתגבר על יצרו, ולסור מהרע וללכת בהטוב. ואף הרע שעשה יוכל להעלו ולתקנו אחר כך אחד אחד. משא"כ בשמקוין ומשרש בהבלי עולם, ומכל שכן בחטאיו, ויצרו מתגבר עליו בכל יום, אזי צריך אחר כך לסגופים גדולים להכרית את הרע מעליו (אבות פ"ג מ"ד):

ימים

אהבת שלום

רבי מנחם מנדל מקוסוב זיע"א

ימי האדם הם לבושים לנשמתו

צריך האיש המשכיל לשמר שלא יבלה אפלו רגע אחד בהבלי עולם, בכדי שיהיו כל רמ"ח האברים שלו יכולין להתלבש ולהתעטף באותו יום. ומה מאד גדולה הבושה אם ח"ו מבלה יום אחד בהבלי עולם, ומכל שכן אם עושה ח"ו עברה באותו יום אזי הוא מתלבש במלבושים צואים (עהפ"ס ואברהם זקן):

פנסת יחזקאל

רבי יחזקאל מנדומסק זיע"א

ידמה בנפשו שזה יומו האחרון

האדם צריך לדמות בנפשו כי היום הזה הוא יום האחרון לימי חייו שהניחו לשוב לעוה"ז עוד משמים כדי לעשות תשובה לפני מיתתו (ר"ה ויקם):

יראה

זאת זכרון

רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א

על היראה להיות על פני האדם כל רגע

האדם צריך על כל פנים להיות לו יראה שלא תמוש ממנו רגע, כי אם בעת שרוצה הבורא ב"ה, נותן אהבה, ולוקח ברגע היראה מהאדם כדי שיהיה האדם יכול לעבד את הבורא ב"ה (עהפ"ס

ואברהם זקן):

מחשבה

תולדות יעקב יוסף

רבי יעקב יוסף מפולנאה זיע"א

במקום שמחשבתו של האדם שם הוא כלו

כשמקשר ומדבק מחשבתו בו יתברר, א"כ כל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו גוררין אחר המחשבה, וכמו ששמעתי מפרש מפי מורי, במקום שחושב האדם שם הוא כלו, ודפח"ח (את א):

פתגמין קדישין

רבי לוי יצחק זצ"ל מברדיטשוב זיע"א

מחשבות רעות הרי הם כמעמיד צלם בהיכל

שמעתי ממורי הרב החסיד המפרסם מהור"ר ר' לוי יצחק זצ"ל אבד"ק ברדיטשוב נבג"מ שאמר שאסור לאדם לחשב מחשבות רעות ח"ו ומחשבות חוץ ח"ו, כי המח של האדם הוא קדשי קדשים ושם הארון והלוחות, והרי הוא מעמיד צלם בהיכל ח"ו, רק צריך תמיד לחשב ביראת השם וגדלתו ית"ש ותורה הקדושה:

צדיק

שפתי צדיק

רבי פנחס מנחם מפילץ זיע"א

מעשה בבעל החדושי הרי"ם זיע"א

נסענו עם זקני מור"ז ל בדרד, ראה איש אחד במרחק ורץ בכל כחו שיתו שלום והלך לו. אמר, בזכות ריצה זו נצל מעמק גיהנם כשעובר הצדיק שהיה מבטל עצמו אליו (פרשת חיי שרה):

קדשה

תורת חיים

רבי חיים מקוסוב זיע"א

צמצום השתמשות והנהגה מדברים גשמיים

ענין הנהוג בכל עת ובכל זמן לכל איש לכב אשר ירצה להתקרב לעבודתו ית"ש, הוא על ידי צמצום והממעט בדברים ארציים הגשמיים אכילה ושתייה וכדומה, לקדש עצמו במתן לו ולא יעשה מהם יותר מההכרחי לעבודתו ית"ש (ר"ה ואבא היום):

שפתי צדיק

רבי פנחס מנחם מפילץ זיע"א

לא להתעכב בעת העסוק בצרכי הגשמיות

אף בשעה שעוסק בעניני עוה"ז, יתכוון לשם שמים כשאוכל או ישן כדי שיהיה לו כח לעבודתו ית"ש. לכה אומר למה תעמד בחוץ, ר"ל בעניני חיצוניות, שלא יתמהמה בעניני חיצוניות. רק תקף ומיד בשינוח יפנה לעבודתו ית"ש (עהפ"ס בא ברוך ה):

שמחה

חשבה לטובה

רבי חנוך העניף מאלקסנדר זיע"א

הזכירה שהשם יתברך משגיח בכל רגע מביאה שמחה

ויצחק בא, מהיכו בא שמחה לאדם, 'מבוא באר לחי כו' שכאשר מישב בדעתו שהקב"ה משגיח עליו בכל רגע, הגם שיושב בארץ הנגב ואין לו כלום, עם כל זה טובתו של הקב"ה משגיח עליו תמיד, מזה בא שמחה:

• עמוד התפלה •

אוהב ישראל

רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא זיע"א

פסוקי דזמרה מבטלים הדינים

[ותקח הצעיר ותתקס' (כד סה)]. 'הצעיר' גימטריא ינה'. הינו שהועילה הצדקת רבקה אמנו עליה השלום בתפלתה, שעל ידי הרגה וזמרה של פסוקי דזמרה בכונה שלמה ביראה ואהבה, יוכלו להתכפות מהדינים וגם לבטלם מעליהם ולהגן בעדם. גם זמירות הוא לשון 'זמיר עריצים' (ישעיה כה ה), הינו שעל ידי הזמירות באימה ויראה ואהבה באמת ותמים, יוכל לומר ולהכרית כל המסטינים והמקטרגים, ולבטל כל הדינים מעליהם וכל היסורין ולהמתיקם בשרשם, ובזה ישפע להם כל טוב כן יהי רצון אמן. והבן:

בית אהרן

רבי אהרן מקלנין זיע"א

תקוני התפלה כפי השתנות הזמנים

מה שהיום משתנה, זה נראה לעין, שהחמה בבקר הוא במזרח, ובצהריים באמצע, ובערב הוא שוקעת במערב, זה נראה לעין השנוי, רק שיש גם כן שנוי

פיו, לא ישאר בו שום דבר ממה שהיה בו, רק נשאר הפלי ריקם לגמרי, כף בעיניו בשעת התפלה רואה האדם כאלו לבו מלא שיחה. **אמנם** אותה השיחה תהיה כלה של תפלה, דאז שאם היה נשפך לבו לא היה נשאר בו שום שיחה, רק השיחה של תפלה דוקא, ואין שום שיחה אחרת מערכת עמה. **לפיכך** אמר דוד המלך עליו השלום 'ולפני ה' ישפך שיחו', דהינו שהשיחה בלבו שפכה כלה, ולא נשאר בלבו שום שיחה אחרת, נמצא שלא היה בלבו רק שיחת התפלה, לפיכך נקראת התפלה 'שיחה'. כיון שהתפלה היא שיחה, ומחשבות הבלי העולם היא גם כן שיחה, להכי קראו בלשון 'שיחה' שלא יערב שום שיחה אחרת:

דברי ישראל

רבי ישראל ממודוניץ זיע"א

תפלה בחשק ורצון

ויצא יצחק לשוב בשדה לפנות ערב (כד סג). הפרוש הפשוט 'לפנות ערב' הינו תפלת מנחה. ויש לפרש גם על תפלת שחרית, והפניה 'לפנות ערב' הינו שהלך להתפלל בחשק ורצון שתמשך התפלה עד לפנות ערב. **והינו** כמו שאמר אבי אדוני מורי ורבי זצוק"ל על הכתוב 'בכל יום אברכה ואהללה שמך לעולם ועד', רצה לומר 'בכל יום אברכה' בבחינת רצון וחשק שימשך הברכה והתהלה ותפלה 'לעולם ועד', ודי למבין:

טל חיים

רבי חיים מאטיניא זיע"א

באור בדרך צחות על המהירות בתפלה

ויישם לפניו לאכל, ויאמר לא אכל עד אם דברתי דברי (כד לג) – הינו צריך אני להתפלל מקדם. ויאמרו לו דברי – הנה עשה התפלה – כמו שהעולם אומרים, אחד שמים, ולמה לך לעכב ולאחר הענין. ויאמר עבד אברהם אנכי (פסוק לד), ואצל אדוני אחרת ראיתי ולמדתי, אשר לתפלה צריכים הכנה דרבה:

י. אף פי לפניו יתברך אין שנוי, רק הפרוש שהזמן מסתיר רצונו יתברך, אף בזמנים מקדשים, בשבת קדש, שיש להקדוש ברוך הוא נייחא מהבריאה, ועל ידי שרצונו יתברך מתלבש אז בהזמן והטבע, כדכתיב 'וירא ה' כו' טוב מאד' (בראשית א לא), ועל ידי זה מזדבף הזמן, ולכך יכול כל אדם למצא רצון אמת אז.

עקר התפלה היא בעת רצון ופתיחה הלב

ולכן הוא זמן בקשה, כמו שנאמר 'תפלל כל חסיד כו' לעת מצא' (תהלים לב ט), שאף שלכאורה נראה כי בזמן ההסתר צריכין לבקש ולהתפלל, אבל באמת עקר זמן התפלה הוא כשנמצא השעה לאדם, כמו שאיתא אין לך אדם שאין לו שעה (אבות פ"ד מ"א), ואז קרובים לתפלה, ועל ידי התשווקה והרצון להיות נשאר אצלו ההארה לעולם, יפיק רצון מה' (שנת תרל"ה):

אלף בינה

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

תפלה נקראת שיחה, שתהיה בלב שיחת התפלה בלבד

התפלה צריכה פונה הרבה, דעקרה בלב, כמו שכתוב (דברים יא יג) 'ולעבדו בכל לבבכם'. והנה מצינו דוד המלך עליו השלום קראו 'שיחה', כמו שכתוב (תהלים קב א) 'תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפך שיחו'. **ומזה** דרשו רבותינו ז"ל (ברכות כו) על פסוק 'ויצא יצחק לשוב בשדה' (כד סג) אין שיחה אלא תפלה. וצריך להתבונן מה טעם נקראת תפלה 'שיחה'. **ויש** לומר דהינו טעמא, משום דעקר תפלה היא בלב כאמור, ופגם התפלה הוא כשאדם חושב בשעת התפלה מחשבות של הבלי העולם, דצריך בשעת התפלה לפנות כל מחשבות מדעתו ולא יערב שום מחשבה עם מחשבת התפלה.

ועל ענין זה אמר דוד המלך עליו השלום 'ולפני ה' ישפך שיחו', דמה התפלה שבלב האדם ומוציאה בפיו לכלי שהוא מלא מים או יין וכיוצא, כשאדם שופך הפלי על

בזמנים אלו למעלה. וצריך האדם להוסיף בתפלתו ולתקן כל התקונים כפי שצריך לפי זמנם, כי כל מה שהאדם עושה מעשים טובים - היא זריעה שנוצרת למעלה ועושה פרות ופרי פרות, זורע צדקות מצמיח ישועות בורא רפואות (ד"ה עוד נוכל לומר):

הכנה לתפלה על ידי תשובה ושברון לב

כשאדם מתחיל להתדבק בעבודתו הקדושה, מתחלה צריך לראות לפרש את עצמו מכל החיצונים והמקטריגים - שהם מעכבין אותו מלהתפלל ומלהלל להקדוש ברוך הוא, ובמה, בתשובה ובשברון לב מאד לפני השם יתברך, ולהתקרט מכל רע שעשה מנעוריו עד היום הנה תרטה גמורה ונלוטה שלא יחזור עוד לאולתו, ואחר כך יראה לקשר עצמו לעלות למעלה למעלה כמו שנאמר 'ובו תדבק', הינו הדבק במדותיו (ד"ה ורש"י):

מעלת תפלה בצבור

ועקר התקשרות העולמות הוא על ידי התפלה, וכן מצינו (ברכות לא) אצל רבי עקיבא כשהיה מתפלל בצבור היה מתפלל בדרכו, כי בתפלה בצבור ממילא נתקנו כל הבחינות וכל העולמות, כי תפלה בצבור דבר גדול מאד, שכן כתיב 'הן אל פביר ולא ימאס' (איוב לו ה), וכיון שאינו ממאס אזי הוא נמצא שם, כי כל בי עשרה שכינתא שריא (סנהדרין לט), וממילא מתקן הוא בעצמו כל התקונים שצריך להתתקן וכו'.

מעלת התפלה בשמחה

גם בכל תפלה שמתפללין נעשה הולדה, וצריכים להאמין בזה מאד. ואימתי נעשה הולדה, כשמתפללים בשמחה, אבל חס ושלום כשמתפללים בעצבות רחמנא לצלן אינו עושה פרות, אף כשהעיר ה' את רוחו ונפשו להתפלל בשמחה, אזי הוא מעלה כל התפלות הקודמים (שם):

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א

עת רצון הוא מחמת הזדככות הזמן

ואני תפלתני לך ה' עת רצון (תהלים סט

אוצרות גאוני הדורות

וגו' את הפסוק 'יודע ה' מי תמימים ונחלתם לעולם תהיה' (תהלים לו יח), ודרש, 'כשם שהם תמימים, כך שנותיהם תמימים'. ויש להבין, מה הקשה למדרש, ומה התישב לו בהביאו פסוק זה. עוד יש להקדים את דרשת הגמ' בברכות (ה), עה"פ בקריאת שמע 'והיו' (דברים ו ט), 'בהיותן יהיו'.

חיי שרה" ולא יאלה חיי שרה', כמו שנאמר באברהם "ואלה ימי שני חיי אברהם" (בראשית כה ז). עוד יש להבין, מהו שפפל הכתוב "שני חיי שרה".

ויש לכאר, בהקדים את המדרש (כ"ד נח, א), שהביא על הפסוק 'ויהיו חיי שרה'

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה (כג א)

גנזי חיים

רבי חיים אשכנזי זצ"ל

זכות צדקתה של שרה נתמלאו ימיה

יש להבין, מפני מה נאמר בשרה 'ויהיו

קול יהודה

רבי יהודה עיניאט זצ"ל

תפלת אליעזר בזמן מנחה שהיא עת רצון לקבלת התפלות

קשה מה צריך להודיענו ענין הכרכת הגמלים, ומאי נפקא מנה אי הכריכן חוץ לעיר או תוך העיר. גם מאי נפקא מנה אם הם סמוכים לבאר, או רחוקים ממנו. גם 'לעת ערב לעת צאת השאבת' לכאורה נראה שהם שפת יתר ואין בו תועלת, גם 'לעת' 'לעת' תרי זמני למה, גם בסימן אחד סגי, או לעת ערב או לעת צאת השואבות, דצאת השואבות הוא סמוך לחשכה. גם קשה קצת במה שכתוב 'אל באר המים', ולקמן (פסוק יג) אמר 'אנכי נצב על עין המים', ששנה מתבת 'על' ל'אל' ומתבת 'עין' ל'באר', וצריך טעם לזה כי לא דבר ריק הוא.

ויש לומר דבא הכתוב להודיענו גדל הנהירות של אליעזר, שהיה נזהר לקיים מצות בוראו בזמנה הראוי שלא יקדים ושלא יאחר, וכדקניא לן (ברכות ו:) לעולם יהא אדם זהיר בתפלת מנחה. גם היה נזהר להתפלל בכונה הראויה, ובמקום שלא יפסיקוהו עובדי דרכים. גם התפלה המחודשת שהיא 'הקרה נא לפני היום' וכו' רצה לאמרה בזמן תפלת המנחה שהיא עת רצון, ולא הקדימה קדם צאתו מן העיר כדי שתהיה תפלתו מקבלת.

ועל זה הציע הכתוב על פי מדותיו, ואמר ויברך הגמלים, רצה לומר שלא פרק משאם מצליהם, ולא עשה פי אם פעל ההרפצה בלבד ולא יותר. גם מחוץ לעיר ולא המתין עד שיכניסם לפנדק כדרך כל החמרים עובדי דרכים שיכניסו בהמותיהם לפנדק.

גם אל באר המים ולא עין המים, שהמעין נמשך מבאר המים למרחוק, ולא רצה להקריבם עד שם כדי שישתו בצמא, וגם אינם קרובים לבאר אלא מרחקים קצת מכונים 'אל באר המים'.

וכל בהלה זו אמר מפני שהוא לעת ערב, דהינו שהגיע עת מנחת ערב וחשש שמא יעבר הזמן, והוא רוצה לבנו השעות מתחלת הגעת הזמן שהוא עת מנחה לקבל התפלות, וטעם זה חוזר למה שלא פרק משאן, ולא הכניסן לעיר לפנדק מקום הלינה. [ולמה שלא קרבן לבאר, או להעמידן על המעין דבקריבה זו אין בה שהיה ועכוב כל כך, נתן טעם לשבח ואמר לעת צאת השאבת ורבים מצויים שם, ואתו לאטרודיה שלא יוכל לבנו בתפלתו.

מ"ד שנה, עכ"ל.

ועל פי מדרש זה יובן פרוש הפסוקים, כתוב אחד אומר בפרשת לך לך (יג טו) 'כי את כל הארץ אשר אתה ראה לך אתננה וגו', וכן הוא אומר (טו ז) 'לתת לך את הארץ הזאת לרשתה', אם כן משמע שאברהם בעצמו ירש את הארץ. וכתוב אחד אומר (יב ז) 'ביום ההוא פרט ה' את אברהם ברית לאמר לזרעך אתן את הארץ הזאת', משמע לזרעו ולא לו. על פירוש צריך לומר פדעת המדרש הנ"ל, דבשביל שפברו את אברהם ושארו יושבין על אדמתן, אף שפבר הבטיח הקב"ה לתן לאברהם.

לפי זה נוכל לומר דהבטחת הקב"ה לתן את הארץ לאברהם עצמו, דהינו אם לא יכבדו לאברהם. וזה שאמר אברהם 'אם תצו, רצה לומר אם תכבדו אותי, אזי עדין לא הגיע זמן והריני גר. ואם לאו, שתהיה לכם כבודי לכלמה ולא תתנו מקום לקבורת אשתי, לפי זה הגיע הזמן שאמר לי הקב"ה 'הארץ אשר אתה ראה לך אתננה' ואטלנו מן הדין.

במבחר קברינו קבר את מתד (כג ו)

לקוטי בשימי"ם

רבי יחיאל מיכל שלמה ברמאן זצ"ל על ידי שרצה אברהם לשלם בעד קבורת שרה נתרצה עפרון לתו לו מקום לקבר משפחה

הדקדוקים מבארים פעם נאמר 'את מתד', ופעם נאמר 'מתד'. ואמר הרב רבי ישראל אליעזר מינץ מלובלין לישיב זאת, כי אברהם בקש מהם שרוצה לקבר את שרה, ואמר ואקברה מתי מלפני. ובני חת השיבו לו בעין יפה במבחר קברינו קבר את מתד, אמרו 'את' שהוא רבוי, שהם יתנו לו מקום שיוכל לעשות שם מקום קבר משפחה.

אמנם עפרון אמר לו קבר מתד, שלא נתן לו רשות לעשות מקום קבר, רק שיתן לו לקבר את שרה לבדה, ולכן כתיב וישתחו אברהם לפני עם הארץ ולא לפני עפרון, בין שהם נתנו לו רשות לעשות מקום קבר משפחה השתחוה לפניהם. ואחר כך באשר אמר אברהם לעפרון שישלם לו בעד זה, נתרצה ואמר לו ואת מתד קבר, כי בעד כסף נתרצה גם עפרון לתן לו מקום קבר משפחה.

ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים לעת ערב לעת צאת השאבת (כר יא)

הינו 'כמו שהם'. (לדעת רבי, שיש לקרא ק"ש בלשון הקדש, ולדעת חכמים, שלא לשנות את הסדר).

ומעתה יבאר, שהקשה למדרש מדוע אמר הפסוק 'ויהיו חיי שרה' ולא 'אלה חיי שרה'. ולתרוץ זאת, הביא את הפסוק 'ידוע ה' ימי תמימם ונחלתם לעולם תהיה', ודרש 'פשמ שהם תמימים, כך שנותיהם תמימים'. בא לומר, שמתחלת חיי האדם, קוצב לו ה' כמה שנים יחיה, ואם צדיק הוא ממלא את שנותיו, אף אם רשע הוא נוטל ממנו את נשמתו לפני הזמן שנקצב לו. ואכן, אצל שרה מלא ה' את שנותיה כפי שקצב לה מתחלה, ולכן נאמר בה 'ויהיו' שיש לדרשו 'כפי שהיו', הינו כמו שנגזר עליה בזמן לדתה. והוסיף הפסוק לפרש, כי הטעם שמלא ה' את שנותיה, משום שהיו 'שני חיי שרה', וכפי שפרש רש"י 'הכל שוים לטובה'. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

גר ותושב אנכי עמכם תנו לי אחזת קבר עמכם ואקברה מתי מלפני (כג ד)

עמק הלכה

רבי מנחם מנלי זצ"ל

בזכות שכבדו האמות את אברהם ושארו לשבת בארץ ישראל

פרש רש"י אם תרצו הריני גר, ואם לאו הריני תושב ואטלנו מן הדין, שאמר לי הקב"ה (לעיל יב ז) 'לזרעך אתן את הארץ הזאת' עכ"ל. כבר צווחו בי מדרשא, בין דהיה יכול אברהם לקח בדין, למה לו לעשות את עצמו לגר. עוד יש לדקדק הלשון 'אם תרצו כו', משמע דבדידהו תליא מילתא שיהא גר.

ועוד קשה דבפרשת לך פרש רש"י בפסוק (יג ז) 'ויהי ריב בין רעי אברהם ובין רעי לוט', שהיו מריבין זה עם זה, רועי לוט היו מרעים בשדות אחרים, שהיו אומרים הארץ נתנה לאברהם, ולו אין יורש ולוט יורשו, והכתוב אמרו 'הפנעני אז בארץ' ולא זכה בו אברהם עדין עכ"ל רש"י. לפי זה קשה בהא דאמר אברהם לבני חת 'אם לאו אטלנו מן הדין' כו', הא עדין לא זכה בה.

ונראה לתרוץ הכל בחדא מחתא, ויבאר על פי מה דאיתא במדרש הובא בילקוט ראובני בזה הסדר, זה לשונו: מפני מה זכו כנענים לישיב בארצם מ"ד שנים, שנאמר ויחברון שבע שנים נבנתה לפני צען מצרים, אלא בשביל שכבדו את אברהם שאמרו 'שמעני אדוני' וגו', בני אדם שכבדו באברהם זכו לישיב בארצם

וכינן שאליעזר שמר העת והזמן, וגם מקום הראוי והפונה הראויה, לכך פתח פיהו ואמר הקרה נא לפני היום שהוא בעת וכעונה הזאת, שהיא עת רצון מסגלת, ומהרה באהבה תקבל בראיון.

וידבר אל עפרון באזני עם הארץ לאמר **אד אם אתה לו שמעני נתתי כסף השדה** **קח ממני ואקברה את מתי שמה (כג יג)**

אלופי יהודא

רבי יהודה ליב סג"ל זצ"ל

רצה אברהם לשלם בעד מקום קבורת שרה כדי שיהיו מקבלים תוכחותיו

ולכאורה צריך הקנה מה היה פונת אברהם שבקש מעפרון שיקח ממנו כסף השדה. איכא למימר, דהנה המפורשים פשוטו הטעם מפני מה שונא מתנות יחיה, דאם מקבל מתנות אזי אין תוכחתו נשמעת אצל הנותן לו מתנה. וכנה יש לומר דלכך אמר אברהם לעפרון אתה רוצה לתן לי מתנה המקום קבורה, **אד אם אתה לו שמעני**, כלומר אך זה היה טוב מה שאתה רוצה לתן לי במתנה המקום קבורה אם אתה שומע לדברי תוכחות כשאקבל ממך מתנה. **ולכך נתתי כסף השדה**, אזי קח ממני דברי תוכחות, כמו מקדם שהיה דברי אברהם נשמעים אצלם שקראו אותו 'נשיא אלהים' כמו שנוכר בפסוק.

אדני שמעני ארץ ארבע מאת שקל כסף **ביני ובינד מה הוא ואת מתד קבר (כג טו)**

ויאמר שאול

רבי שאול נחמיאש זצ"ל

ארבע מאות שקלים כנגד ארבע מאות עולמות שנוחלים בגן עדן

אפשר לרמוז למה אתרמי ואמר עפרון 'ארבע מאות' לא פחות ולא יותר, וגם בן אברהם אבינו ע"ה הסכים לדבריו כמו שכתוב 'וישמע אברהם לעפרון', ואין זה דרך מקח וממכר.

ואפשר על פי מה שכתבו בזהר (חדש רוח לג): וברז"ל, שמערת המכפלה היא פתח גן עדן. ונודע מהזהר (מדרש הנעלם ח"א כד): שהצדיקים נוחלים בגן עדן ארבע מאות עולמות, מאתים על התורה, ומאתים על שמוסרים עצמם על קדוש ה', ואפלו אינו בפעל פי אם במחשבה לבד, כגון בקריאת שמע ובנפילת אפים, נחשב כאלו מסרו עצמן על קדוש ה'.

ולכך אתרמי ואמר עפרון ארבע מאות,

נגד ארבע מאות עולמות שנוחלים בגן עדן, שהוא מערת המכפלה, שמשם הוא הפניסה לגן עדן, ואף על גב דאיהו לא תזי מזליה תזי. ואברהם אבינו ע"ה שידע ברור הענין, הרגיש שמן השמים הזמינו בפי עפרון ארבע מאות שק"ל גימטריא נפש, ורצונו לומר כנגד ארבע מאות עולמות שנוחלים נפשות הצדיקים משם. **וזהו וישמע**, שהבין וקבל לתת בלי עכוב. וזהו שכתוב **עבר לסחר**, רצונו לומר שעוברים לנחלת סוחר, סתרה של תורה, כמו שכתוב (משלי ג יד) 'כי טוב סתרה' וכו'.

הגידו נא לי היש בית אביד מקום לנו **ללוי וגו'. ותאמר אליו גם תבן גם מספוא** **רב עמנו גם מקום ללוי (כד כג-כה)**

גבעת פנחס

רבי פינחס ביליעזר זצ"ל

פנוי הבית מעבודה זרה לכבוד אליעזר

ולכן אמר אחר כך (פסוק לא) למה תעמד בחוץ ואנכי פניתי הבית, ופרש רש"י מעבודה זרה. ונראה לי דאליעזר לא רצה לכנס לבית עבודה זרה, וידע שיש דירות הרבה בביתם, אך גם זאת ידע שהמה מלאים גלולים, ושאל אולי יש תדר אחד שאין בו עבודה זרה וראוי ללוי. על זה השיבה לו שיש מקום אחד הראוי לו ללוי, והינו גם תבן גם מספוא רב עמנו, ובמקום תבני וציבי אין מכניסין עבודה זרה כמו שאמרו במסכת עבודה זרה (כא). **אבל** אליעזר לא רצה לכנס לבית התבן פי אין זה לפי כבודו, על פן אמר לו לכן ואנכי פניתי הבית, רצה לומר גם הבית הראוי לכבודך פניתי מעבודה זרה, אם בן למה תעמד בחוץ.

ואמרה אלי גם אתה שתה וגם לגמליך **אשאב (כד מד)**

בנין אריאל

רבי שאול לוננשטאם זצ"ל

מאון אליעזר לאכל לבדו

פרש רש"י לרבות האנשים שעמו. שאלוני למה לא נאמר כך לעיל בשעת מעשה. ונראה לי להרגיש עוד יתור לשון בכתוב לקמן (פסוק נד) 'ויאכלו וישתו הוא והאנשים אשר היו עמו', מה זה בא ללמדנו. ועוד למה הקדים 'עבד אברהם אנכי'.

ונראה לי לפרש הכל על דרך הפשט, לפי שנאמר (פסוק לג) 'ויישם לפניו

לאכל', והלא כמה אנשים היו עמו, למה נאמר 'ויישם לפניו' ולא לפני כלם. אמנם הם חשבו שהוא אברהם עצמו כדאיתא במדרש (ב"ר ס ז), ולפי דעתם אין זה נכון שיאכל ויסעד האדון הזה עם עבדיו על שלחן אחד, לכן ויישם לפניו לבדו, אבל האנשים אשר היו עמו נתנו פתם לבדם על שלחן אחר.

אכל האיש לא רצה בנה הכבוד שאינו ראוי לו, ויאמר עבד אברהם אנכי לא אברהם בעצמו, ובהיות בן לא יפה עשיתם אשר שמתם לפני לאכל פי אני כאחד מהם.

ובתוך ספור דבריו השמיעם כל זה מדי דברו ואמרה גם אתה שתה, כמו שפרש רש"י לרבות האנשים שעמו, ועשה עצמו טפל להם, למען ישמעו וילמדו מוסר הדרך ארץ שלא להטיל קנאה בסעדתן.

אשר על פן אחר ספור דבריו, שמעו בקולו והשוו כלם לאכל כאחד, ולכך נאמר ויאכלו וישתו הוא והאנשים אשר היו עמו, רצה לומר שהוא והאנשים אכלו על שלחן אחד בשלום יחדיו לא נפרדו.

ויענו לבן ובתואל ויאמרו מה יצא הדבר **לא נוכל דבר אליך רע או טוב (כד ו)**

בית נאמן

רבי יצחק ביגה זצ"ל

טובתם של הרשעים רעה אצל הצדיקים

יש להתבונן, מדוע הקדים הפסוק את לבן לפני אביו בתואל. עוד יש לשאל, מהו שאמרו לבן ובתואל 'מה יצא הדבר', וכי נביאים היו לדעת שכל דברי אליעזר אמת, והזווג מאת ה'. עוד יש להבין את המשך דבריהם "לא נוכל דבר אליך רע או טוב", וקשה, שהרי אם "מה יצא הדבר", כדבריהם, מדוע ימנעו מלדבר אליו "טוב".

ונראה לבאר, בהקדים מה שנאמר בלבן כאשר רדף אחר יעקב ויבא אלהים אל לבן הארמי בחלם הלילה ויאמר לו השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע" (בראשית לא, כד), ושאלה הגמ' ביבמות (גכ): 'שאמנם מה שלא ידבר רע', מוכן, אך מדוע שלא ידבר "טוב". ותרצה, משום שטובתם של רשעים, רעה היא אצל צדיקים. נמצא, לדברי הגמ', פי ראוי למנע את הרשעים מלדבר עם הצדיקים אפלו דבור טוב, לפי שגם דבור טוב של הרשע עושה נזק לצדיק ומטיל בו זיהמה. ומאחר שהיה יצחק עולה תמימה, רצה ה' למנע

את הרשעים הללו מלהתערב בשדוף ולהשפיע עליו לרעה.

ומעתה יובן, פי מה שנגמר "לא נוכל דבר אליך רע או טוב", ר"ל שלכן ובתואל הבחינו שאין הם יכולים לומר טוב או רע, כי ה' מונעם מלדבר עם אליעזר אודות הזוג של יצחק, וכמו שנגמר אצל בלעם "וישם ה' דבר בפי בלעם" (במדבר כג, ה) ודרשו בגמ' סנהדרין (קה:), ששם בפיו חכה ומנעו מלדבר, ומזה הבינו כי מה' נועדה רבקה ליצחק. וטעם שהקדים הכתוב את לכן לפני אביו, לפי שלכן אחוז בטמאה יותר מבתואל ע"י התרפים שהיו לו, והיה צריך לבלם את פיו יותר מאשר את אביו. (באדיבות מכון חכמי ספרד נתיבות)

ויאמר אליהם אל תאחרו אתי וה' הצליח דרכי שלחוני ואלכה לאדני (כד נז)

דברי יחזקאל

רבי יחזקאל שרוא פננקל-תאומים זצ"ל מהר אליעזר לשוב לארץ ישראל שמא ימות ויאסר יצחק בכל הנשים שבועולם **ויצריך** להבין למה הפסיק בתוף דבריו לומר 'וה' הצליח דרכי' ומה ענינו

לכאן, הלא פננתו היה שאינו רוצה להתעכב עוד בבית לבן, והיה צריך לומר 'אל תאחרו אותי שלחוני ואלכה לאדני'.

והנראה לי בזה לומר על פי מה דאיתא בספר קדשת לוי זצ"ל, על המדרש (ב"ר ס יב) שבתואל רצה להרג לאליעזר ונתן במאכלו סם המות והמלאך הפך הקערה לפני בתואל, ומה היה חפץ בתואל, וכתב בספר הנ"ל דהנה מבאר בש"ס (גיטין סד.) העושה שליח לקדש לו אשה ומת השליח בדרך אסור בכל הנשים שבועולם, מטעם שמא קדש אחותה של זו שרוצה לשא, וזה היה פננת בתואל שרצה להרג לאליעזר כדי שעל ידי זה יהיה יצחק באסור כל ימיו מלשא אשה ולהרבות צאצאיו על פני תבל, יען שם.

אך עדין קשה, הא מבאר במסכת יומא (כח.) דאברהם אבינו ע"ה קים כל התורה הקדושה פלה אף ערובי תבשילין, אם פן הא"ך היה יכול אברהם ע"ה לעשות את אליעזר שליח עבור יצחק לקדש לו אשה בסתם, למה לא חשש שמא ימות אליעזר בדרך ולא גרע אם עשה שליחותו וקדש לו אשה, ויצחק יהיה באסור כל ימיו מלקח אשה.

אמנם באמת לא קשה, דהא איתא בספרים

הקדושים על הפסוק (לעיל פסוק י) וכל טוב ארניו בידו, הינו שמסר לו שם של קפיצת ארץ למען יהיה יוכל לבא באותו יום שיצא מביתו. ואם פן ניחא שפיר, דהא כתבו תוספות ז"ל דדוקא לזמן מרבה חישניו, אבל למיתה דיומא לא חישניו, פך כתבו תוספות ישנים (ימא ג.), ואם פן שפיר סמך אברהם ע"ה בדבר זה שבודאי לא ימות בדרך הליכתו עד שיבא לביתו, דהא באותו יום עצמו שיצא יוכל לחזר על ידי קפיצת ארץ.

ועל פי הנחה זו יש לומר דזאת היה פננת אליעזר שערכ בתוף דבריו לומר 'וה' הצליח דרכי', שנה היה נתינת טעם למה שהוא רץ ונמקח כל פך לילך לביתו, ועל פן אמר להם אל תאחרו אתי כי איני רשאי להתמקמה כאן, והראיה לזה שראיתי כי ה' הצליח דרכי, שהיה לי קפיצת ארץ, והינו כדי שאוכל לחזר באותו יום שיצאתי ולא יהיה חשש שמא ימות ויהיה יצחק אסור בכל הנשים שבועולם, ואם פן מזה שהצליח ה' ראיה שלא אוכל להתעכב כאן, על פן אל תאחרו אותי כי אם אתעכב כאן שמא ימות, יען לזמן רב חישניו ויהיה יצחק אסור לשא אשה, על פן מקרה אני לילך, לזאת אמר שלחוני ואלכה לאדני.

מעשי צדיקים

אדני שמעני ארץ ארבע מאת שקל כסף ביני ובינך מה הוא (כג טו)

על רכישת הקרקעות להקמתה של משכנות שאננים, השכונה הראשונה מחוץ לחומות ירושלים העתיקה, מפרסם כי **השור משה מונטיפיורי** רכש שטח אדמה של כשבעים אלף אמות מרבעות מול הר ציון, מהלך חמש דקות משער יפו בדרך העולה לחברון, עבורו שלם אלף לירות סטרלינג, שהיה אז סכום עתק.

מזכירו של מונטיפיורי מספר בספר זכרונותיו כיצד בצעה קניה זו, אחמד אגא די'זאר מי שהיה לפני פחת ירושלים בימי שלטונו של מוחמד עלי ועמד שנים ארכות בקשרי ידידות עם סיר משה, היה בעל חלקת האדמה שעליה דבר.

כשהגיע סיר משה לפניו את ענין מכירת האדמה, היתה תשובתו, "הנך ידידי אחי בבת עיני, קח לך אותה בבת אחת. באדמה זו אני מחזיק בתורת ירשה, לא הייתי מוכרה לשום איש אפלו לא באלפי לירות, אבל לך אתננה חנם בלי מחיר,

הנאתי בכבודם והדורם, ואין להם יכלת להועילני ולא לדחות הנזק מעלי, הלא הם בזה כמו הצמח ובעלי חיים שאינם מדברים".

נאמר למלך אחד, היאך לא ערבה לך קריאת פלוני, והיה קולו ערב ובקי בטעמים של קריאה, אמר להם, איך תערב לי קריאתו, והוא אינו קורא אותה אלא כדי שתערב לי וימצא חן בעיני בעבורה, אם היתה פננתו בה לרצון הבורא בלבד, היתה ערבה לי.

וכן נאמר בכל המכון בתפלתו מהמתפללים בצבור ובעלי החזון בפיוטים החדשים למצא חן בעיני בני אדם מבלעדי הקל תברך, שאינה מקבלת אצל הבורא.

אמרו על אחד החסידים שנקנס לחנות לקנות חפץ ואמר שכנו למוכר, "ויתר לו ועשה פרצונו, כי הוא מאנשי היראה והתורה", אמר לו החסיד, "איני צריך לותרך כי באתי לקנות בממוני ולא בתורתך", ומאן לקנות ממנו החפץ ובקשו אצל זולתו, שלא היה יודע ענינו. (חובות הלכות, שער יחוד המעשה)

ויתן לי את מענת המכפלה אשר לו אשר בקצה שדהו בכסף מלא יתננה לי (כג ט)

כתב רבנו בחיי בן יוסף אגן פקודה זצ"ל בספרו **חובות הלבבות**, "כאשר יתאש היצר מפתותך בפנים אחרות, ישתדל לפתותך מצד אהבת השבח והשם טוב בעולם הזה, ויאמר לך "שמח אני על עבודתך לאלקים עם בטחונך הטוב עליו, והשבתך כל ענייך אליו, ואין ראוי שתסתיר מבני אדם מה שאתה עליו מן החסידות.

הנכון לך כיון שמשלת בעצמך וגברת על תאוותך, שתראה מעשיך לבני אדם ותגלה להם לך, ויהיה לך בעולם הזה כבוד וזכר טוב ושם טוב כמו שאמר הכתוב (ישעיה נה ה) 'ונתתי להם בביתי ובחומתי יד ושם טוב מבנים ומבנות', ואמר (שמואל ב ז ט) 'ועשיתי לך שם גדול כשם הגדלים אשר בארץ', ועוד שילמדו ממעשיך ותהיה נשכר עליהם, על פן אל תסתיר ממעשיך".

אך אתה השב לו, "מה יועילני שבח בני אדם והשם הטוב שיהיה לי בתוכם, עם ידיעתי בקצורי במה שאני חוב לבוורא יתעלה, ומה

על מי מנוחות בתוך שבילי היערות, כשהם חוצים בדרךם ערים ועירות.

לפתע נעצרו הסוסים ועמדו דם, כאלו קפאו במקומם, בתחלה חשב העגלון שהסוסים רעבים או צמאים, ונתן להם מספוא רב ושתייה לרונה, אף הדרך לא הועיל והסוסים אינם זזים ממקומם, העגלון הצליף בהם בשוט, אך זה לא עזר מאומה, הסוסים עומדים ומקבילים צליפות והפאות, ולא זזים מהמקום.

נוסעי המרכבה עמדו אובדי עצות, בינתיים התקדדו השמים וגשם עז החל לרדת, רוחות נשבו בחזקה, ולא נותרה להם בררה, אלא למהר ולחפש מקום מסתור מפני הגשם השוטף.

הצעירים שבחבורה ירדו לחפש בית יהודי, התמזל להם מזלם, ולאחר צעידה על פני כמה בתים, מצאו בית שקבועה מזוזה בפתחו, נקשו בדלת, ובעל הבית יצא אליהם וקבלם בסבר פנים יפות, בני המשפחה ארחו אותם בכבוד ובחם בלב רחב, והכינו לארחים ארוחת ערב דשנה.

הרבנית המשיכה בתאור הפרטים שהיא היתה עדה להם, "מה אמר לכם, לפנות בקר נסגר שדוף בין בתו של בעל הבית, עם אחד הבחורים מבני משפחת הרבי", בבקר אחר תפלת שחרית וארוחת בקר חגיגית לכבוד הארוסין, עלו בני המשפחה על המרכבה, והנה הסוסים החלו לרוץ ולשעט כמימים ימימה.

כלם נוכחו לראות את ההשגחה הפרטית, הסוסים אמש נעצרו ולא אבו ללכת ללא כל סבה, פי במקום זה היה צריך להסגר השדוף, אם היה הקב"ה פותח את פי הסוסים כמו שפתח את פי אתונו של בלעם, הם היו אומרים, "למה הפיתגו, הלא מה יצא הדרך, להגמר כאן שדוף ולהקים בית חדש בישראל". (כב יסראל)

אשר הנחני בדרך אמת (כד מח)

לאחר שהתאלמן הרה"ק רבי זאב נחום בורנשטיין מביאלא זיע"א, בעל אגדת אזוב ואבי הרה"ק האבני גזר זיע"א, הצע לו לשאת אלמנה בת טובים.

ברב ענותנותו אמר לה, "כדי למנוע מקח טעות, מוצא אני חובה להודיע מראש פי אינו אני גדול בתורה כמו שמו הסתם ספרו עלי, אף לא צדיק אני, לא חכם ולא עשיר, והכל שקר ורמיה".

פנתה המשדכת ושאלה, "אלו הן מגרעותיך

אלא התשובה ברורה ופשוטה, סים החתם סופר את דבריו, בשעה שמכר עפרון את המערה לאברהם, לא היה קבור במערה עוד צדיק מלבד אדם וחנה, אם הוא לקח בעד קבר פשוט סכום של ארבע מאות שקל, הרי הוא רע עין.

אולם כשמכר עשו ליעקב את קברו במערת המכפלה, כבר היו קבורים בה צדיקים וצדקניות כאברהם ושרה יצחק ורבקה, אם רוצים להקבר באותה שורה של צדיקים, חייבים לשלם בכסף מלא. (חוט המשולט)

ואברהם זסן בא בימים נה' בנך את אברהם בכל (כד א)

מלבד שהתישו הסגופים המרבים את כחותיו הגופניים של הרה"ק רבי מאיר יחיאל מאוסטרובנא זיע"א, הם הביאו עליו חלאים ויסורים למקביר והוא נפל למשכב לתקופות ממשכות.

באמצע חנכה תרס"ג, כשהכביד עליו חלי אבני המרה, בקר אצלו הרה"ק השפת אמת זיע"א ובראותו מתפתל מכאבים פנה אליו ואמר, "מי החנכה מסגלים לרפואה, שהרי נתנה רפואה בשמינית", דהינו בכרחה שמינית שבתפלת שמונה עשרה.

הטיב רבי מאיר יחיאל, לפי דברי מר אצטרף להמתין עד גר שמיני, זאת חנכה, ואין בכחי לסבל עד אז, אבל דרשו בגמרא (בבא בתרא טז:) על הפסוק 'וה' ברך את אברהם בכל', אכן טובה היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו שכל חולה הרואה אותו מיד מתרפא, כל צדיק הוא בבחינת אברהם אבינו הממשיך חסדים לכל באי עולם, לכן כשרואים אותו, צריך שתבוא הרפואה מיד. (מריביצי תורה מעולם החסידות)

ה' אלקי השמים וגו' ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה לבני משם (כד ז)

בפעם הראשונה שבקר רבי ישראל גרוסמן זצ"ל בארצות הברית, הוא שבת בחצר הקדש של הרה"ק רבי יוסף יצחק מליובאוויטש זיע"א, בשבת בבקר אחר התפלה נגש אליו אחד המשמשים בקדש, והזמינו לקדוש בבית הרבנית אשת הרבי.

בשעת הקדוש ספרה הרבנית מעשה פלא בענין השגחה פרטית, הנוגע לשדוכים וזווגים. בני משפחה של הרבי מליובאוויטש, עשו את דרכם כשהם ישובים בתוך מרכבה הדורה הרתומה לצמד סוסים אבירים, הנסיעה התנהלה

הרי היא שלף, שלח ידך וקחנה, אני עצמי אשתי ילדי ובני, כלם לך הם".

זו היתה תשובתו לסיר משה מדי יום ביומו, בכל עת שנשאל באיזה מחיר היה מסכים למכור את נחלתו, לבסוף אחרי וכוונת ידידותי שנמשך יום תמים עד שבסיומו כמעט שלטתי באוצר מלים בשפה הערבית, שכן הייתי משמש כמתרגמן בינו לבין סיר משה, אמר לי, "ידידי אתה, אחי, בזקני, בראשי הנני מצהיר כי כן הדרך, אמר לסיר משה שיתן לי אסף לירות במתנה, ובאותו רגע נלך אל הקאדי".

כשהודעתני לו על מחירו המפקע של אנה, לא התמהמה סיר משה אף רגע, מנה אסף לירות והניחן בתוך מגלה, והלך מיד עם אנה ורעיו בטרם יתחרט הערבי מהצעתו.

כשבאנו אל המחכמה, בית המשפט הערבי הדתי, כדי לקיים את המקנה, מצאנו נוכחים כל חברי המגלס שהתאספו עם השופט ומזכירו, השופט שאל כמה שאלות מאת המוכר והקונה, המחיר שלם במזמנים וחזרה הקנין נקרא בקול רם, ולעדות באו כל הנוכחים על החתום. (טכנונות בירושלים)

וישמע אברהם אל עפרון וישקל אברהם לעפרון את הכסף וגו' ארבע מאת שקל כסף (כג טז)

אחד מעשירי קהלת פרשבורג, הלך לבית עולמו בשיבה טובה, והיורשים שהיו מתקיפי העיר, דרשו שיקברו את אביהם המנוח בשורה בה טמון רבי משלם איגרא זצ"ל, אך פרנסי הקהלה דרשו מחיר רב עבור חלקת קבר זה.

באו היורשים וקבלו על הפרנסים לפני רבה של פרשבורג החתם סופר זצ"ל, ואחר שהוא שמע את טענת הצדדים, ענה ואמר, על הכתוב 'וישמע אברהם אל עפרון וישקל אברהם לעפרון את הכסף' וגו' ארבע מאת שקל כסף, דרשו במדרש (ב"ר נח) 'בנהל להון איש רע עין', (משלי נח כב) זה עפרון.

לעמת זאת על הכתוב (להלן נה) 'בקברי אשר כריתי לי' מביא רש"י בשם המדרש (תנחומא ו), שנטל יעקב כל כסף וזהב הביא מבית לבן ועשה אותו כרי, ואמר לעשו טל זה בשביל חלקך במערה.

לכאורה הדרך תמוה, עפרון שלקח בעד חלקת הקבר רק ארבע מאות שקל כסף, מכנה רע עין, ומדוע לא אמרו כף על עשו שלקח בעד אותה מערה כל הכסף והזהב שהביא יעקב מבית לבן.

פרשת חיי טרה

שיחתן של עבדי אבות

מכל קצות הארץ נהרו חסידים ואנשי מעשה לחתונת בנו יחידו של הרה"ק רבי שמחה ישכר בער הלברשטאם מציעשנוב זיע"א. במיוחד נראו בין הבאים חסידי ומעריצי בית צאנז ושינאווא, שכן אבי החתן היה בנו של הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא זיע"א, בנו הגדול של הרה"ק רבי חיים מצאנז זיע"א.

החתן, יחזקאל שרגא, לא זכה שאביו הגדול יוליך אותו לחופה שכן הרה"ק מציעשנוב הסתלק לבית עולמו עוד קודם שבנו יחידו נכנס בעול המצוות. אירוסיו של החתן, עם הכלה בתו של הרה"ק העצי חיים מסיגעט זיע"א, היו כשהחתן היה בן שמונה שנים, אולם נישואיורק התקיימו בשנת תרע"ז.

העומד מצד החתן היה דודו של החתן הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זיע"א, שכן האבא הרה"ק מציעשנוב היה חתנו של הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זיע"א. מהרי"ד מבעלזא קירב מאוד את היתום הצעיר וגידלו כאחד מבניו, וגם בימי גלותו אשר הוגלה להונגריה בימי המלחמה לא זזה ידו מתוך ידו. גם שמחת האופריף, שבת העליה לתורה, של החתן נערכה אצל הרה"ק מבעלזא בשהותו באותם הימים בעיר ראצפערד שבהונגריה.

אחד מני רבים שהגיעו לחתונה וכבר הקדימו ובאו אל שבת האופריף של החתן, היה החסיד הוותיק רבי רפאל צימטבוים ז"ל, הוא המכונה בשפתי חסידים "דער הויכער רפאל" (=רפאל הגבוה), אשר זכה להיות משמשו בקודש של הרה"ק רבי חיים מצאנז, כשהכל ידעו שהוא עומד לימין רבו שלא על מנת לקבל פרס.

ברכה מיוחדת זכה רבי רפאל מרבו אותו שימש בנאמנות רבה. הרה"ק מצאנז בירך אותו שיזכה לשמוח ולשמח על החתונות של כל נכדיו, ואכן רבי רפאל היה מתת את רגליו לכל החתונות של נכדי רבו, ואף אל החתונות של הנינים, כשהוא מפליא לעשות בשמחה רבה במהלך החתונה וכל ימי השמחה. אפס כי על אם הדרך לראצפערד הבחין רבי רפאל לפתע כי הוא איבד את ארנקו. היה זה עבורו הפסד כפול ומשולש. בארנק היה לו כסף עבור כל צרכי הדרך. כך גם היה לו בארנק את הדרכון שרק איתו היו יכולים בימים ההם לנוע ממקום למקום, אבל בעיקר כאב רבי רפאל מאוד את אובדנו של המסמך היקר אותו

שמר מכל משמר, ושהיה חשוב לו כבבת עינו. היה זה בתקופה של קודם הסתלקותו של הרה"ק מצאנז, כשהוא קרא לרבי רפאל, שכבר היה משמש אותו במשך כמה וכמה שנים, ואמר לו: יש ברצוני לתת לך מכתב "למען ידעו". הרה"ק מצאנז קרא אליו את "הכותב", החסיד שהיה ממונה לכתוב לו את אגרותיו ודברי תורתו, והכתיב לו אות באות את מה שיש ברצונו שיופיע במכתב.

כשהכותב סיים להעלות את הדברים על הכתב, קרא הרה"ק מצאנז שוב ושוב את האמור בו, הטביע עליו את חתימתו והעניקו לרבי רפאל. וכך היה כתוב במכתב קודש זה:

"ב"ה, אור ליום ו' עש"ק וירא תרל"ו לפ"ק. המוכ"ז האברך המופלג החסיד וירא א' מו"ה רפאל נ"י חביב בעיני מאד, וכשבתו בביתי הוא כאחד מבני ביתי ומשמש אותי ושומר בריאותי, ואינני יכול לתת לו די מחסורו, ויעצתיו שישע לאיזה מקומות, ואקוה כי אנשי שלומי ובריתי יקרבו אותו ולהמציא לידו סך מסוים, כי הוא באמת י"א ות"ח וממשפחה גדולה ומפורסמת, וכדאי הוא לעשות עמו צדקה וחסד ולקרבו בסבר פנים יפות ולהעניק לו מטוב ברכתו אשר ברכו ה', ואנכי אתפלל בעדכם שתתברכו בעושר וכבוד וישפיע ה' עליכם ברכה ורחמים וחיים ושלוש וכל טוב. דברי המדבר בצדק דורש טוב לעמו ודובר שלום, ה' חיים הלברשטאם".

במשך זמן רב לאחר פטירתו של הרה"ק מצאנז היה רבי רפאל תוהה מה הייתה כוונת רבו באומרו לו שמבקש הוא לתת לו מכתב "למען ידעו". מכתב מפואר ומרומם הוא מכתב זה, אך מה רצה הרבי כשאמר שיהיה זה "למען ידעו". עד שגמר בדעתו שכוונת הרבי היא שעל ידי מכתב זה יידעו כי כל דבריו נאמרים בצדק ובאמת.

רבי רפאל זכר כי רבו היה נוהג לומר במליצה: אם חסיד אומר שהוא "בעיניו ראה", אפשר אולי שהוא שמע זאת, ואילו כשהחסיד אומר שהוא שמע, בוודאי שדבר זה לא היה ולא נברא! הבין רבי רפאל כי כוונת רבו לתת לו נאמנות למען יידעו כולם כי עמו האמת ודבר אחד מדבריו לא נפל אחור.

באותה שעה בה גילה רבי רפאל את אובדן המכתב, הוא עדיין לא הבין שהרבי בירך את המכתב עצמו, שתמיד הוא יהיה בבחינת "למען ידעו", ולכן הוא היה שבור לב ועצוב מאוד ממתנה טובה זו שהייתה בידו שנאבדה

ממנו בפתע פתאום. היה זה עבורו כמעוות לא יוכל לתקון וכחסרון לא יוכל להימנות.

עם בואו לראצפערד נכנס רבי רפאל לקבל ברכת 'שלום עליכם' מהרה"ק מהרי"ד מבעלזא שקבלו בסבר פנים יפות, ומשראה את פניו העצובות של רבי רפאל ושמע ממנו את סיפור הארנק שאבד, נענה ונתן לו סכום כסף נכבד שיהא לו עבור הוצאות הדרך, ואף ביקש מעושי רצונו שידאגו לו לדרכון חדש כדי שיוכל לחזור לביתו, אולם, נאנח הרה"ק מבעלזא ואמר לו, מה יהא עם המכתב הקדוש שנאבד ממך.

כחלוף כמה חדשים הגיע יום כ"ה ניסן, יומא דהילולא רבא של הרה"ק מצאנז, ורבי רפאל הגיע לצאנז כדי להשתטח על קבר רבו ולהעתיק שם בתפילה. בהיותו שם פגש רבי רפאל בהרה"ק רבי אהרן מבייטש זיע"א, בנו של הרה"ק האמרי נועם מדזיקוב זיע"א וחתנו של הרה"ק מצאנז. ולהפתעתו הוא שומע ממנו: רפאל, בוא ואתן לך דרישת שלום מהמכתב הקדוש שחותני נתן לך!

התפלא רבי רפאל עד מאוד והטה אוזן קשבת לדברי הרה"ק מבייטש שפתח וסיפר לו: דע לך כי ביום ז' אדר הייתי בעיר קאלוב, ליומא דהילולא רבא של הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאלוב זיע"א, וכשחזרתי משם, עברתי דרך העיר סערנעטש, והנה רואה אני אדם אחד מתושבי העיר מחזיק בידו מכתב עם חתימת חותני, והוא שואל את המתאספים סביבו: האם תדעו למי שייך מכתב זה שמצאתיו.

כיון שראיתי את המכתב, הכרתיו תיכף ואמרתי לו: הלא מכתב זה נתן חותני למשמשו "דער הויכער רפאל" ובוודאי נאבד ממנו, שמא נתן לי את המכתב ואשיבו לבעליו. אלא שהאיש סירב בתוקף גדול. לא נותרה לי ברירה אלא לקחת ממנו את כתובתו המדוייקת בעיר סערנעטש, ואף נתתי לו את כתובתך המדוייקת, ועתה עשה את שלך ותחזיר לעצמך את המכתב.

רבי רפאל עמד כמשתומם לנוכח העובדה כי המכתב לא הלך לאיבוד, וגמר בדעתו לנסוע תיכף ומיד אל העיר סערנעטש, כדי לפגוש באדם ולבקש ממנו שיחזיר לו את מכתבו. עם בואו לסערנעטש ופגישתו באיש שהחזיק את המכתב נודע לו גודל הנס שנעשה לו. מתברר כי אותו אדם החליט שהוא ישלח את המכתב בדואר אל

ענה לו הקדושת ציון: שכחתם, במחילת כבוד תורתכם, רש"י מפורש בפרשת השבוע, תהה הרב ולא הבין כוונת הקדושת ציון, ושאל: איזה רש"י שכחתי? ענה לו הקדושת ציון: על הפסוק (בראשית כד מב): 'וְאָבָא הַיּוֹם אֶל הָעֵינָן וְאָמַר ה' אֱלֹהֵי אֲדֹנָי אֲבָרְהָם אִם יֵשֶׁף נָא מִצְלִיחַ דְרָכַי אֲשֶׁר אָנֹכִי הִלַּךְ עֲלֵיהָ', מביא רש"י: אמר רבי אחא: יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בנים, שהרי פרשה של אליעזר כפולה בתורה, והרבה גופי תורה לא נתנו אלא ברמיזה. והלוא רבי רפאל, עבדו של אבי זקיני מצאנז הוא!

נענה אותו רב ואמר לקדושת ציון בחיך על שפתי: הנה עכשיו כבר זכיתי לשמוע את שניהם: גם שיחתן של עבדי אבות וגם תורתן של בנים.

והיו חסידים ואנשי מעשה מסמיכים לזה את דברי הרה"ק ה'תפארת שלמה' זיע"א בבואו לפרש את דברי רש"י אלו: הנראה לפרש על פי מה שנאמר (תהלים קיג א) 'הֲלֵלוּ יְהוָה הֲלֵלוּ עֲבָדֵי ה' הֲלֵלוּ אֶת שְׁמֵי ה'', על פי מה שכתב הרמב"ן (בסוף פרשת בא), וזה לשונו: וכוונת רוממת הקול בתפלות וכוונת בתי כנסיות וזכות תפלת הרבים זה שיהיה לבני אדם מקום יתקבצו ויודו לאל שבראם ויפרסמו ויודו ויאמרו בריותיך אנחנו, עיין שם. וידוע גודל מעלת הצדיקים האבות הקדושים וכדומה, כי המספר בשבחם זהו רצונו ית"ש והוא כמו דברי תורה. כאשר ראינו כל ספר בראשית הוא רק סיפורי המעשיות והתלאות אשר מצאו את אבותינו הקדושים, והוא בתוך החמשה חומשי תורה יחשב. יען כי קב"ה ואורייתא וישראל חד. לכן האמנם כי התפארת והגדולה לחי עולמים לבד. ומי שנותן שבח והודיה לאחד מכל צבא מרום ולכוכבי לכת הרי הוא כעובד ע"ג וכופר בעיקר ח"ו. אבל לספר בשבחם של צדיקים להללם ולשבחם זה הוא רצונו ית"ש, מפני כי הם התורה, כמו שנאמר 'כי לא דבר רק הוא מכם'. התורה היא רק מששים רבוא נשמות בני ישראל כי ששים רבוא אותיות לתורה.

וזה פירוש 'הללו עבדי ה' הללו את שם ה'', פירוש, מה שמהללים עבדי ה' הם הצדיקים, זה הוא כמו שמהלל שם ה', כי זהו רצונו ית"ש. וזה כוונת רש"י, 'יפה שיחתן של עבדי אבות', פירוש, העבדות של האבות הוא הרצון ותכלית הבריאה רק בשביל ישראל שיקבלו התורה, לכן הרצון הוא האב והתולדה נקרא בשם בן. וזהו תורתן של בנים.

עם תום שמחת החתונה הגדולה נגש רבי רפאל לשני בני הרה"ק מצאנז הנותרים, הלוא הם הרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפערט והרה"ק רבי ישעיה מטשחויב, שהיו מחותנים בשמחה זו, וביקש מפייהם ברכה עבורו לאריכות ימים, וזאת כיון שאביהם בירך אותו שיזכה לשמוח ולשמח בשמחת נישואי נכדיו, והרי החתן הזה היה צעיר נכדיו של הרה"ק מצאנז, וחושש כי עתה הגיע קצו ועבר זמנו. ואכן, מזלא חזי, וכעבור כמה שבועות לאחר חתונה זו הלך רבי רפאל צימטבוים לעולמו כשהוא זקן ושבע ימים, ונתקיים בו ברכת הרה"ק מצאנז במלואה, כי אכן זכה לשמח על החתונות של כל נכדיו עד הנכד האחרון.

כתב הגאון רבי אברהם דוד הורביץ משטראסבורג זצ"ל (שו"ת 'קנין תורה בהלכה' ח"ו ס' ז): ומה שפלטה קולמוסו להסתפק אם יש לסמוך על שמיעת הגבאי וכדו' ידע אהובי כי מורי זקני בעל 'פתחא זוטא' זצ"ל היה לו ממש התבטלות מפני בעל 'דרכי חיים', הלוא הוא הרב החסיד המפורסם הרב רפאל צימעטבוים ז"ל. עד כדי כך שהיה רגיל להתחנן בענוותנותו הידועה: הלואי שבעולם העליון יזכה להיות בשכנותו של רבי רפאל ז"ל שזכה לשמש בקודש שלא על מנת לקבל פרס... ולא כתב בספר 'דרכי חיים' רק מה שראה ושמע בעצמו, אשר לכן כל הנאמר שם אמת וצדק.

היה זה בשבת פרשת חיי שרה, והרה"ק הקדושת ציון מבאבוב זיע"א הסב בשולחנו הטהור ועל ידו ישב החסיד הישיש רבי רפאל צימטבוים ושח עניינים וסיפורים אשר היו חקוקים בזכרונו מרבו הקדוש מצאנז, והטה הקדושת ציון אזנו לדברים כשהוא מקשיב בתשומת לב מרובה ושותה בצמא את דבריו, ואף שואל ודורש על כל קוץ ותגמפריטי הדברים. אחד הרבנים שהגיע לשבות בצל קדשו של הקדושת ציון גחן ולחש באזני היושב לצידו ואמר לו: איני יודע מדוע רבינו להוט כל כך אחר שיחותיו וסיפוריו של רפאל, הרבה יותר הייתי נהנה אילו היה רבינו אומר דברי תורה לפנינו.

הקדושת ציון שהיה מחונן בהרגש נפלא פנה תיכף אל הרב ושאל אותו: הגידו נא לי מה אמרתם? ושתק הרב תוך שהוא מנסה להשתמט מלענות, כיון שהיה בוש לחזור בו מדבריו. הפציר בו הקדושת ציון מאוד עד שהודה ולא בוש וסיפר כי אמר שיותר היה נהנה אילו היה רבינו אומר דברי תורה.

הכתובת שנתן לו הרה"ק מבייטש, אלא שהכתובת הייתה שגויה בעליל. בדעתו היה לעשות זאת באותו היום שהוא הגיע לסערנעטש, ואילו פגש בו היה המכתב הולך לאיבוד בפעם נוספת. הוא הגיע איפוא אל המכתב ברגע האחרון ממש.

ביקש רבי רפאל מהאיש שיספר לו כיצד הגיע המכתב לידו, וכך הוא סיפר: אחד מגויי הארץ הלך בדרכו ומצא על השלג את מכתב קדשו של הרה"ק מצאנז. אותו גוי זיהה כי מדובר בכתב של יהודים, והוא החליט לתת זאת לשכנו היהודי שהתגורר עמו באותה חצר. אני הוא זה שקיבלתי את המכתב ותיכף פניתי לברר למי זה שייך, וכשנודע לי שהוא שלכם ביקשתי לשלוח לכם זאת בדואר, אלא שהקדמתם אותי ובאתם לכאן.

התרגש רבי רפאל מאוד לשמע השתלשלות הדברים והחליט לנסוע אל הרה"ק מהרי"ד מבעלזא ולספר לו את מציאת המכתב. שוב עשה רבי רפאל את דרכו לראצפערט, כשהפעם הוא נזהר שבעתיים על ארנקו, ולאחר התפילה בשבת קודש, כשעברו ליתן ברכת 'שבת שלום', סיפר לרבי את כל אשר קרהו עם המכתב.

הפליג הרה"ק מבעלזא את המאורע ואמר: אין זה משכל אנושי שיארע דבר שכזה, ובוודאי עניין זה הוא ראייה מוכחת ששימשת את אותו צדיק באמונה, באמת ובתמים, ובשל כך זכית שיעשה לך דבר פלא זה שהמכתב יחזור אליך שלא בדרך הטבע ונגד כל הסיכויים.

באותה שעה אמר רבי רפאל לעצמו: הנה לי מה שהבטיח לי מורי ורבי שמכתב זה יהיה "למען ידעו", כי אכן הוא נותר ברשותי למרות שבדרך הטבע הוא כבר לא היה אמור להיות אצלי.

רבי רפאל זכה לאריכות ימים מופלגת, כשהוא דשן ורענן. החתונה האחרונה של משפחת בית צאנז בה השתתף הייתה בשנת תרפ"ג, אצל הרה"צ רבי יחזקאל שרגא הלברשטאם, בנו של הרה"ק רבי ישעיה מטשחויב זיע"א, בנו של הרה"ק מצאנז, שנשא את מרת רבקה בילא, בתו של הרה"ק הקדושת ציון מבאבוב זיע"א, אף הוא נכדו של הרה"ק מצאנז.

בחתונה זו כבר היה רבי רפאל זקן מופלג ובעל שיבה טובה, למעלה מבן תשעים שנה. למרות גילו המבוגר התלבש רבי רפאל בכוחות עילומים ושימח את קהל הנאספים כאשר רקד בכל עוז ותעצומות כשהוא לבוש במכנסיים אדומים מיוחדים ובידו ה'פייקע צעבעך' (המקטרת) של רבו מצאנז.

מוליך יקדיח ויהודים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
דבי דוד חי אביהעירא שליט"א

מִי־הֵתָא חֲזֵי־פָא

חֲזֵי־פָא דְאֹרִייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

אף שלא הולך כרצונו - על האדם לקום להתחזק ולהמשיך

ההספד של אברהם. אלא שהתיבות שנכתבו לאחר מכן הם דברי ההספד, שההספד הוא 'ויקם אברהם מעל פני מתו', 'ויקם' לשון תקומה כמו שפירש רש"י להלן (פסוק זי) על הפסוק 'ויקם שדה עפרון' תקומה הייתה לו שיצא מיד הדיוט ליד מלך. והענין הוא, שכל הנכסים וחפצי העולם הזה משתוקקים להיכנס לרשות הצדיק, שעל ידי שהצדיק עובד ומשתמש עמם לעבודת ה' הוא מעלה אותם ומביאם לתיקונם השלם כי זה זהו שלימותם ותכליתם.

וזה מה שאמר אברהם אבינו בדברי ההספד שלו על שרה, 'ויקם אברהם' תקומה הייתה לו שזכה למדריגות גדולות באמונה ובגמילות חסדים ועוד, וכל מה שזכה לתקומה זאת הוא 'מעל' - בזכות, 'פני מתו' - בזכות שרה שתמיד עזרה לו וסייעה לו בעבודתו הקדושה. ועל דרך שהביאו בגמרא (ב"ב נח.) רבי בנאה היה מציין מערות קבורה וכשהגיע למערת המכפלה מצא לאברהם דגאני בכנפה דשרה, ובא לרמוז שבזכותה של שרה הייתה לו הגנה ותקומה.

שרה הייתה במדרגה למעלה מאברהם ויש לבאר עוד על דרך זה, שהרי אמרו אברהם היה טפל לשרה בנביאות ולמדו זאת ממה שאמר הקב"ה לאברהם (לעיל כא יב) 'כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה'. וזה הכוונה 'ויקם אברהם' תקומה הייתה לו, 'מעל פני מתו' שמעליו ולמעלה הימנו היה דרגת פני מתו, היינו שרה שהיה טפל לה בנביאות. ומה שתלה הכתוב בפניה, היינו כמו שאמרו 'בת ק' כבת כ' לחטא, ובת כ' כבת ז' ליופי', ומה בא לומר שהיה לה יופי של בת ז'. רק הכוונה ליופי רוחני כשל ילדות שאינו גורם הרהור, ולכן נקראת 'סכה' שהכל סוכין ביופיה (מגילה יד.), ויש להבין מהו השבח שתולים חז"ל דבר האסור בשמה של שרה. אלא הוא גופא שהייתה בת כ' כבת ז', כלומר, היה זה יופי רוחני שאינו מביא להרהור, ואכן זהו שבח ומעלה גדולה ועצומה עד מאד.

הייתה לו, כי לא נתן אל לבו דבר ולא חש על כל אשר קרהו. ודברי פי חכם חן ושפתיים ישק.

ומזה לימוד לנו שלא עלינו להתפעל חלילה כשקורה מקרה שלא כרצוננו, ואף אם האדם מרגיש שהנה מתאמץ הוא בעבודתו יתברך ועומד בניסיונות עצומים, ובכל זאת לא עולה בידו כרצונו, אל ישית לבו על כך ויחזיק חזק לעמוד בניסיון שכזה ויישאר דבוק באמונתו ובצדקותו כאברהם אבינו, ובעבור זה יזכה לדביקות עצומה ולהתעלות נפלאה בקרבת ה'.

אברהם התעלה בכוחה של שרה

ביאור נוסף ראיתי, בשם בעל השם שלמה נכדו של הבני יששכר זי"ע, שאמר בהספד על זוגתו הרבנית ע"ה. דייקו בספרים שלכאורה התורה לא כתבה כלום מה היה

וַיִּקָּם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ וְגו' (כג ג). לימוד גדול יש לנו מאבינו אברהם ע"ה, וכפי שדרש הרה"ק רבי זאב וואלף מסטריקוב זי"ע תלמידו של השרף מקוצק זי"ע בספרו **זר זהב** (חיי שרה ד"ה ויקם), שאחר הניסיון העצום של העקידה, ואחר ששמע מהמלאך 'כי ירא אלהים אתה' שעל ידי זה הרבה ארבה את זרעך ויתברך בכל הברכות, ושני פעמים התגלה לו המלאך שנברא מהמצוה בשלימותה, והמלאכים הזדעזעו בשמים ממעשה העקידה, ונזקפה זכות עקידה זו לדורות עולם. ועם כל זאת תיכף בשובו לביתו קרהו פטירת שרה אשתו, והיה מקום ליצר לערבב דעתו חלילה.

על כך בא הכתוב להעיד עליו ולומר 'ויקם אברהם מעל פני מתו', אברהם משל ברוחו ולא היררה חלילה אחר מידותיו של הקב"ה, אלא 'ויקם' הרהיב בנפשו עוז, ותקומה

מִילְתָא דְפְלִיאָה

שרה השלימה שנותיה קודם העקידה

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעֵי שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה (כג, א).

הקשו רבים, מה בא לומר כשכפל דבריו ואמר 'שני חיי שרה'. כתב לבאר **בשבות יהודה למהר"י אלבאז זי"ע** שאחר שאמרו חז"ל (פרקי דר"א פל"ב) שע"י בשורת העקידה פרחו נשמתה ומתה, ויעלה על הדעת ח"ו לומר שמתה קודם זמנה ולא השלימה שנותיה. והלא על הצדיקים נאמר (ר"ה יא.) שהקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום, וכמו אברהם אבינו ע"ה שנאמר בו 'ואברהם זקן בא בימים', וכמו שנאמר בדוד (מלכים א' א א) 'והמלך דוד זקן בא בימים'.

התורה מעידה שלא נחסרו מימי שרה

לפיכך - כיון שיש מקום לטעות שמתה קודם זמנה בבשורת העקידה - חזר וכתב 'שני חיי שרה' לומר שהם הם השנים הקצובות לאותה הצדקת ולא מתה קודם זמנה. והוא עצמו מה שדרשו חז"ל על שרה (ב"ר נח א): 'יודעה ה' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיה' (תהלים לז יח) כשם שהן תמימים כך שנותם תמימים. דהיינו שלמים ללא חסרון ופחת בשנותיה. שזהו זמן פטירתה הקצוב לה, רק שגילגל הקב"ה מיתתה ע"י העקידה.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

סדר פטירת שרה אמנו ע"ה

וּתְמַת שְׁרָה בְקָרִית אַרְבַּע וְגו' וַיָּבֵא אֲבָרְהָם לְסִפּוֹ לְשָׂרָה וּלְבִכְתָּהּ (כג, ב). דרשו חז"ל (ב"ר נח ה) והביא רש"י את דבריהם, שלכך נסמך ענין מיתת שרה לפרשת עקידת יצחק, לפי שעל ידי ששמעה את בשורת העקידה פרחתה נשמתה ממנה ומתה.

ולכאורה הענין תמוה, הלוא כבר נודע גודל צדקתה של שרה אמנו שהסתלקה מעולם הזה נקיה ללא חטא, ושהייתה בעלת מדריגה גדולה בנבואה עוד יותר מאברהם אבינו, ואיך יתכן לומר שמתה כפשוטי בני אדם מחמת צערה על שנקרב בנה לקרבן לפני השם יתברך, והרי ראוי היה לה לשמוח ולהודות על הזכות שנפלה בחלקה.

ועוד יש להבין, הרי לא מתה שרה אמינו בקצור ימים ח"ו מחמת צערה, אלא השלימה ימי חייה הקצובים לה בתמימות, וצער העקידה היה רק הסיבה שעל ידיה נסבב מותה בזמן הראוי, ומדוע אם כן הסתובב הדבר שתמות על ידי סיבה זו בדוקא.

דרך א' - מתה מחשש שמא מעשה העקידה מצד הסט"א

והנה מרן בעל האמרי אמת מגור זי"ע דרש בזה דברים נאדרים, וכך אמרם משמו בנו האדמו"ר בעל הפני מנחם זי"ע (פני מנחם חיי שרה תשנ"ד), דאיתא בגמרא (סנהדרין פט): שמה שנגלה לנביא אחד ברוח הקודש נודע גם לנביאים אחרים, כדכתיב (עמוס ג ז) 'כי לא יעשה ה' אלהים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים', ואין דבר שנודע לנביא אחד שאין שאר נביאים יודעים אותו. ואיתא (שמו"ר א א והובא ברש"י לעיל כא יב) שהיה אברהם טפל לשרה בנביאות, ואם כן כל נבואה שהיתה לאברהם אבינו היה נודע גם לשרה.

כשמעיה על העקידה סברה שבודאי לא ציווה ה' יתברך כן, שהרי לא שמעה נבואה כזאת, וחששה שמעשה זה הוא מצד הסטרא אחרא ועל ידי זה יהיה היזק בעולם הזה ובעולם הבא, שיאבדו אברהם אבינו ויצחק אבינו חלילה, ולכן פרחתה נשמתה. אולם באמת מה שלא ידעה מכך, שהרי לא היה כלל ציווי לשוחטו באמת, אלא לניסיון בעלמא,

כדכתב רש"י (לעיל כב ב) מחז"ל: 'והעלהו', לא אמר לו 'שחטהו', לפי שלא היה חפץ הקדוש ברוך הוא לשחטו אלא שיעלהו להר לעשותו עולה, ומשהעלהו אמר לו הורידהו.

דרך ב' - מתה מדביקות הייחוד שהייתה בשעת העקידה

שבעים פנים לתורה, ויש עוד לאלוה מילין מפי כתבי הצדיקים, דהנה, דבר פטירתה בשעת העקידה לא לחינם הוא, כמו שכתב המגיד רבי ישראל מקוז'ניץ ע"ה לתרץ הקושיות שפתחנו בהם, ואלו הם דבריו הקדושים (עבודת ישראל חיי שרה ד"ה ותמת): איתא שבישר השטן את שרה שנעקד יצחק בנה וכמעט שנשחט ופרחת נשמתה. וצריך הענין ביאור, הלא הצדיקים כל רצונם וחיותם לעשות רצון קונם ומוסרים נפשם ומאודם ויוצאי חלציהם בעבור כבודו יתברך שמו, ואיך יתכן לומר על שרה אמנו הצדקת אשר היה אברהם אבינו טפל לה בנביאות שכשמעה מעקידת יצחק פרחתה נשמתה מחרדה ובהלה כדרך פשוטי בני אדם אשר כל חיותם לגדל זרע ולהרבות הון ובפירוד הבנים או הממון כמעט ימותו.

אמנם לא כן שרה אמנו, חלילה לה. רק נוכל לומר, כי בשמעה מעשה העקידה שעוקד אברהם את יצחק בנה לעולה לה' והבינה בקדושתה שנעשה על ידי זה יחוד גדול וקדוש, והמקום ההוא היה רחוק ממנה ללכת שמה להתדבק עם אב ובנו בקדושת היחוד, לכן על כל פנים מרחוק מסרה נפשה באהבה ובטהרה להפרד מעולם הזה בעת רצון ושעה קדושה כזאת, והקב"ה הסכים על ידה ויצאה נפשה בקדושה בשעה זאת. וזה נרמז 'ותמת שרה בקרית ארבע', רומז מקום הקריה שמתה, היה על פי ארבע, שהם ארבע אותיות אדנ"י שבהם כוונת מסירת נפשות וקבלת עול מלכות שמים. עד כאן לשון קדשו.

רבי עקיבא ציפה כל ימיו שימות מחמת הדביקות ולא מחמת הייסורי

ואיתא בגמרא (ברכות סא): על רבי עקיבא שסרקו את גופו במסרוקות של ברזל, קרא קריאת שמע והיה מקבל עליו

עול מלכות שמים, שאלו אותו תלמידיו רבינו עד כאן, אמר להם כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה 'בכל נפשך' (דברים ו ה) אפילו הוא נוטל את נשמתך, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו. היה מאריך באחד עד שיצתה נשמתו באחד. יצתה בת קול ואמרה אשריך רבי עקיבא שיצתה נשמתך באחד.

הקשה על כך הרה"ק רבי ישראל מרוז'ניץ זי"ע, לכאורה אצל רבי עקיבא דבר קטן הוא, שהרי אפילו פחותי ערך מרבי עקיבא מקבלים עליהם עול מלכות שמים בשעת הריגתם על קידוש ה' יתברך. וכן הוסיף להקשות על כך שיצאה בת קול ואמרה 'אשריך רבי עקיבא שיצתה נשמתך באחד', מה באה הבת קול להשמיענו הלא ראו את זה כולם בעיניהם. והקשה עוד כמה קושיות יעויין שם בדבריו.

ותירץ שהחידוש שהיה אצל רבי עקיבא שרצה שתידבק נשמתו באלופו של עולם בדביקות כל כך עד שתצא נשמתו מחמת הדביקות ולא מחמת הסריקות של ברזל שסרקוהו. ולכן יצתה בת קול אשריך רבי עקיבא שיצתה נשמתך באחד, שהודיעה לכל שאכן כך היה כרצונו, שיצאה נשמתו בדביקות באחד, ולא מחמת הסריקות.

שרה כל ימיה היו הווייה אחת של דביקות

והוא הדבר שמצינו ראינו אצל אמנו שרה ע"ה, שאמרו בזהר (חיי שרה קכה). שלא הייתה מיתתה בידי מלאך המוות, ויצאה נשמתה ביחוד קריאת שמע ובדביקות בד' שמות הוי"ה, ועוררה בשעה זו יחוד נשגב בעליונים ובחתונים. וכדרך שמצינו ברבי עקיבא 'כל ימי הייתי מצטער מתי יבוא לידי' כך גם שרה אמנו ע"ה כל ימי חייה וכל חיותה היה כדי להידבק ולהתחבר בה' יתברך בחייה ובמותה, ולכן אמר לשון 'ויהיו' שזה היה כל הווייתה בכל ימי חייה. שכל ימי חייה היו בדביקות מוחלטת בשמות הקדושים, וכנאמר 'ויהיו חיי שרה' רמז לשם הוי"ה ברוך הוא, ואף מנין שנותיה כתב זקני מרן האביר יעקב ע"ה (פתוחי חותם ד"ה ותמת) שעולים כמנין ארבעת שמות הקודש.

אברהם הספיד את שרה על כח המסירות נפש שהורישה ליצחק בנה בחינוכה

בעולם. ומאידך שרה אמנו היתה בבחינת הגבורה והדין, כמו שמצינו שהייתה מרחקת את ישמעאל מביתה, ולא כמנהגו של אברהם שדרכו לקרב כל באי עולם לה' יתברך.

וכמו שהייתה שרה אמנו משלימה במידת הדין את מידת החסד של אברהם אבינו, כך מצינו גם אצל בניהם שהיתה רבקה משלימה את מידתו של יצחק, כי יצחק אבינו היתה מידתו הדין, וכשבקש אליעזר אשה ליצחק חיפש למצוא בה את מידת החסד, ודוקא על ידי יחוד מידת הדין עם מידת החסד יהיה זוגם עולה יפה.

שני הפכים משלימים זה את זה

וכן לעולם שלמות כל דבר תלוי בשילוב שני ההפכים, כמו שמצינו בבריאת העולם שמתחילה עלה במחשבה לבראו במידת הדין, וכיון שראה שאין העולם מתקיים במידת הדין לבדה, הקדים את מדת הרחמים ושתפה למדת הדין, וכן הוא לעולם שילוב מידת הרחמים עם מידת הדין הוא הנותן קיום ושלימות בכל.

ניסיון העקידה לערב את הגבורה עם החסד

והנה במעשה העקידה הייתה עבודתו של אברהם לכפות את מידת החסד ולערב עמה את מידת הגבורה כדי להקריב את בנו לעולה, וכמו שפירש **באלישיך הקדוש** (בראשית כב א) שלפיכך היה ניסיון העקידה קשה מכל עשרת הניסיונות שקדמו לו, כי אברהם אבינו הייתה עיקר עבודתו להשפיע טוב וחסד על כל סביביו, וכאן נדרש ממנו לשלוח יד בבנו יחידו ולכבוש אהבתו ורחמיו אליו, וזה היה ניסיון קשה מן הכל לעבוד את ה' בהיפך מידתו וטבעו, וזו הייתה שלימות עבודתו לערב הגבורה עם החסד ולעשות שלום ביניהם.

בשעת העקידה נשלמה עבודתה של שרה

ועל פי כל דברינו הנ"ל יובן ששרה אמנו היתה בבחינת הדין, והיא שהשלימה את מידת החסד של אברהם אבינו, אמנם כיון שעמד אברהם אבינו בניסיון העקידה וכבש רחמיו לעשות רצון ה', ובכוח מעשיו עירב מידת הדין והחסד בשלימות, בכך הגיעה עבודתה של שרה לשלימות, וכיון שהשלימה שליחותה בעולם הסתלקה ופרחה נשמתה, נמצא שבניסיון העקידה הגיעו ימי חייה לשלימותם, ולפיכך הייתה עקידת בנה סיבה לכך שתסתלק במידת ימיה שנקצבו לה.

היובל המה יעלו בהר' (שמות יט ג), כיון שהסתיים מעמד הר סיני לא נשארה בו קדושה.

המשיך הרה"ק מצאנו לומר, יכולני להעיד על הרה"ק מויז'ניץ שפושט את צווארו בכל רגע ורגע למען קדושת שמו יתברך, לפיכך מיד כשהבחנתי בו הלכתי לקבל פניו. ממעשה זה נוכל להשכיל מדוע בחר אברהם אבינו להספיד את שרה אמנו דווקא בעניין מסירות נפשו של יצחק שהיה מכוח שרה אמו ומחינוכה, כי הוא הדבר הנשאר לדורות עולם.

וכן כתיב בעקידה (לעיל כב יד) 'ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה אשר יאמר היום בהר ה' יראה, ופירש רש"י: 'ה' יראה - פשוטו כתרגומו, ה' יבחר ויראה לו את המקום הזה להשרות בו שכנתו ולהקריב כאן קרבנות.' אשר יאמר היום' שייאמרו לימי הדורות עליו בהר זה יראה הקדוש ברוך הוא לעמו. וכו'. ה' יראה עקידה זו לסלוח לישראל בכל שנה ולהצילם מן הפרוענות, כדי ש'יאמר היום' הזה בכל הדורות הבאים 'בהר ה' יראה', אפרו של יצחק צבור ועומד לכפרה'. שמכ מסירות נפשו של יצחק אבינו ע"ה נמשך כח הקדושה לדורות עולם ומעשה אבות סימן לבנים שנמשך כח מסירות נפש בעזרת ה' יתברך לדור דורים עד סוף כל הדורות.

על פי זה יבואר הפסוק שדרשו במדרש על אברהם ושרה, 'יודע ה' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיה' שכיון שהם תמימים ומסרו נפשם בשלימות על קדושת שמו יתברך, לכך 'ונחלתם לעולם תהיה' שכח מסירות הנפש שהיא נחלת הצדיקים אמנו שרה ובנה יצחק אבינו עליהם השלום, נמשך לדורות ולעולם תהיה'.

אברהם ושרה היו משלימים זה את זה בעבודתם

ובזה יש לבאר מדוע עת פטירתה של שרה הייתה דווקא בשעה זו שעת העקידה. ובשביל כך עלינו להתבונן תחילה במהות עבודתה בעודה בחייה, ועל פי זה נוכל להבין באר היטב גם סיבת מיתתה. כי אברהם ושרה רומזים לשתי בחינות מנוגדות זו לזו, והיו משלימים זה את זה בעבודת הקודש. אברהם אבינו הוא יסוד מידת החסד כמו שאמר הכתוב (מיכה ז כ) 'חסד לאברהם', ואמרו חז"ל (בר"ר ס ב) שבשבילו היה החסד מתגלגל

ויבא אברהם לספד לשרה ולבכיתה (כג, ב). איתא במדרש (בר"ר נח ה), על הפסוק שלפננו: 'ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה'. והקשו במדרש 'מהיכן בא' שהיה קשה למדרש מדוע לא נכתב 'ויספוד לשרה'. אך אינו מובן מהי אכן הנפקא מינה מהיכן בא. ויש לומר ולבאר ששאלת המדרש היא שכאשר בא אברהם להספיד לשרה שהייתה כל כך צדקת מהיכן בא להספידה, מאיזה מידה שבה בחר אברהם להספידה. ותירצו מהר המוריה בא, מהמעשה הנזכר בהר המוריה שזכתה שבנה הסכים ברצון לעקידה.

ואינו דבר של מה בכך, אברהם הלא שמע מה' יתברך, אך יצחק לא נצטווה מאת ה' ולא שמע מהקב"ה רק שמע מאביו, ויודע הוא שעל פי התורה אסור להקריב אדם לקרבן, ובכל זאת הסכים כי כך ציוה ה' לאביו, ולא זו בלבד אלא שביקש שיעקדנו חזק שלא יפסל חלילה ע"י פרכוס. ומכאן בא להספיד, שכן הרבה שבחים היו לה מצד שעמדה בכל עשרה נסיונות. אך שיצא ממנה כזה בן קדוש זהו ההספד הכי גדול שיש, שאברהם תלה זאת בזכותה וחינוכה של אמו, 'שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמן' (משלי א ח), שכל מסירות נפשו של יצחק בזכותה של אמו.

מסירות נפשה היא המידה הנשארת לדורות ולכן הספידה על כך

מסירות נפש הוא המידה שבחר בה אברהם להספידה כי היא המידה הנשארת ונותנת כח לדורות עולם וכמסופר שפעם נפגש הרה"ק **הדברי חיים מצאנז זי"ע** עם **הגה"ק בעל הכתב סופר זי"ע** בעת ששהו יחדיו במקום אחד לצורך מנוחה, והנה עודם מדברים בשיחת מלאכי השרת בא לקראתם **בעל הצמח צדיק מויז'ניץ זי"ע**, שהיה אז צעיר לימים משניהם, מיד פסק הדברי חיים מדבריו והלך לקבל את פניו.

לימים שאלו את הדברי חיים מה ראה על ככה להפסיק בשיחה עם אדם חשוב כהכתב סופר שהיה מגדולי פוסקי הדור וגם גדול הרבה בשנים מהצמח צדיק. השיב הרה"ק מצאנז, הטעם שלא נבנה בית המקדש על הר סיני ששם קיבלנו את התורה הקדושה משום שבחר הקב"ה בהר המוריה שבו פטט יהודי את צווארו למען קדושת שמו יתברך, ולכן דווקא במקום של מסירות נפש נשאר קדושה לתמיד ולכן שם בחר הקב"ה להשרות שכנתו בבית המקדש. מה שאין כן בהר סיני אמרו חז"ל (תענית כא:) 'במשוך

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או לנעוץ ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישראל

בני יששכר
שארית ישראל
תפארת שלמה
יסוד העבודה
מגן אברהם
דברי יחזקאל
פרי צדיק
צדקת הצדיק
חסד לאברהם

באר מים חיים
יושר דברי אמת
מנחם ציון
אוהב ישראל
מאור ושמש
זרע קודש
בת עין
אור לשמים

אוצר בעל שם טוב
תולדות יעקב יוסף
נועם אלימלך
מעורת זהב החדש
מאור עינים
אור המאיר
עבודת ישראל
קדושת לוי
חיים וחסד

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
· לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

☎ להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com